

KONTEMPLOVAT STVOŘENÍ S PLESÁNÍM A CHVÁLOU

**Uvedení do kontemplace
podle encykliky *Laudato si'*
papeže Františka**

Seminář pro postní a velikonoční dobu

Přípravný týden: Skrytost a kontemplace stvoření

Encyklika papeže Františka *Laudato si' o péči o společný domov*¹ je orámována chválou a modlitbou. Hned v prvním článku nás papež František citací *Chvalozpěvu stvoření* svého jmenovce Františka z Assisi uvádí rovnýma nohama přímo do postoje chvály, úžasu a vděčnosti, který se bude jako ponorná řeka vinout celým textem a občas se bude jako v jasném zurčení horské bystřiny vynořovat i na povrch:

„Bud' pochválen, můj Pane“ (Laudato si', o mi Signore), zpíval svatý František z Assisi. V tomto krásném chvalozpěvu nám připomínal, že náš společný domov je též jako naše sestra, s níž sdílíme společný život, a jako milá matka, která nás přijímá do své náruče: „Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra matka země, která nás živí a slouží nám a rodí rozličné plody, pestré květy a byliny.“ (LS 1) O několik odstavců později, ke konci úvodu, se pak ke sv. Františkovi vrací podrobněji, když říká:

V něm (sv. Františkovi) je patrné, do jaké míry jsou neoddělitelné starost o přírodu, spravedlnost vůči chudým, nasazení pro společnost a vnitřní pokoj. (LS 10) Jeho svědectví nám také ukazuje, že integrální ekologie vyžaduje otevřenost kategoriím, které přesahují slovník exaktních věd či biologie a vztahují se k podstatě toho, co je lidské. (LS 11)

Jedna z těchto „kategorií, které se vztahují k podstatě toho, co je lidské“ je pak právě „kontemplativní chvála“ či „kontemplativní postoj úžasu“ k veškerému stvoření. Aniž by zde papež již použil slovo „kontemplace“,² vyjadřuje její podstatu na příkladu sv. Františka těmito slovy:

Pokaždé, když František pohlédl na slunce, měsíc i ty nejdrobnější živočichy, reagoval zpěvem a zapojil do své chvály každého tvora způsobem, jaký známe, když se zamilujeme do nějaké osoby. Komunikoval s veškerým stvořením a kázal dokonce květům, „které vybízely, aby chválily a milovaly Hospodina jako bytosti obdařené rozumem“. Jeho reakce byla něčím více než intelektuálním oceněním nebo ekonomickou vypočítavostí, protože pro něho bylo každé stvoření bratrem či sestrou, s nimiž jej pojilo citové pouto. Proto se cítil povolán pečovat o všechno, co existuje. Jeho učedník svatý Bonaventura o něm vyprávěl, že „když

¹ *Laudato si' papeže Františka: encyklika o péči o společný domov* (24. května 2015), Druhé, jazykově a odborně revidované vydání, Praha: Paulínky, 2018 (první vydání r. 2015); k dostání na e-shopu Paulínek www.paulinky.cz/obchod/produkt/Laudato-si.html / <https://www.kosmas.cz/knihy/242146/laudato-si> (e-kniha).

² Pozorný čtenář encykliky *Laudato si'* musí užasnout, jak často v ní narazí na slovíčko „kontemplace“ (či na jeho nejružnější odvozeniny). V českém překladu encykliky se termíny odvozené od slova kontemplace vyskytují 18x, ve španělském originále dokonce 24x; podrobněji viz Petr Hruška, „Kontemplace v encyklice *Laudato si'* papeže Františka“, ke stažení na <https://1url.cz/@Contemplation>. Obrázek na titulní straně semináře převzat z knihy [Roberto Benotti: Laudato si'...](#)

nahlížel společný původ všech věcí, cítil se naplněn ještě větší zbožností a nazýval i ta nejmenší stvoření bratrem či sestrou“. (LS 11)

Již z těchto slov můžeme vyčíst hloubku a šíři významu toho, co za chvíli papež pojmenuje „kontemplací“: Je to láskyplný pohled na realitu kolem nás, která díky tomuto pohledu pro nás přestává být pouhým „objektem“ našeho zkoumání, ale začíná se našemu vnitřnímu zraku odhalovat jako „subjekt“ volající po osobním vztahu lásky, který se nevyhýbá emocím a který vrcholí v praktickém konání. Jak by nám zde nevyvstala na mysli klasická Burghardtova charakteristika kontemplace jakožto „dlouhého milujícího pohledu na skutečnost“?

Walter J. Burghardt ve svém klasickém pojednání o kontemplaci³ píše:

Kontemplativní karmelitán William McNamara jednou nazval kontemplaci „čirou intuicí bytí, zrozenou z lásky. Je to zakoušené vědomí skutečnosti a způsob, kterým vstupujeme do bezprostřední sounáležitosti se skutečností.“ A co je to skutečnost, realita? „Lidi, stromy, jezera, hory. Můžeme věci studovat, avšak dokud nevstoupíme do této intuitivní sounáležitosti s nimi, můžeme jen něco vědět o nich, ale neznáme je samotné. Teprve když se odvážíme dlouhého milujícího pohledu na něco – dítě, sklenici vína, krásně vypadající pokrm –, vstupujeme do přirozeného aktu kontemplace, milujícího obdivu.“ ... Nikde jsem ještě neslyšel svěžejší vyjádření toho, co je kontemplace: dlouhý milující pohled na skutečnost. Každé slovo je zde klíčové: skutečnost... pohled... dlouhý... milující...:

- *skutečnost* – ne nějaké abstraktní obecné myšlenky, koncepty, či ideje, ale zcela konkrétní realita, ve které každý z nás žijeme, se vši její bídou i slávou, nejen zapadající slunce či ladná srna, ale také AIDS, potraty, chudoba, války a smrt
- *pohled* – ne nějaké analyzování, škatulkování, plánování, popisování, definování, či teologizování, ale zkušenostní prožívání, zakoušení, otevřené vnímání, spočinutí, splnutí, celostné propojení mysli, srdce i těla
- *dlouhý* – ne nutně ve smyslu časové délky, ale pohled neuspěchaný, spočívající v právě prožívané skutečnosti, vstupující do věčného a jediného tady a teď
- *milující* – ne netečný, abstrahující, distancovaný, ale pohled angažovaný, sjednocující se, láskyplně vášnivý či soucítící, kristovsky vše objímající

Burghardt pak uzavírá: *Dlouhý milující pohled na skutečnost. Z takovéto kontemplace vyrůstá společenství. Mám na mysli objevení posvátného v hlubokých, smysluplných setkáních – s Božím stvořením, s Božími lidmi, s Bohem*

³ Srov. Walter J. Burghardt, SJ, „Contemplation: A Long Loving Look at the Real“, in Church No. 5 (Winter 1989): 14 – 17; k dispozici ke stažení v českém překladu ve formátu .pdf na <https://lurl.cz/VMYFO>

samotným –, kde láska se osvědčuje obětí, onou divokou výměnou všeho za druhé, za onoho Druhého. Takto je naplňováno to, co biskup druhého století Ireneus vyjádřil větou: „Boží slávou je živý člověk!“

Aby nám neunikla tato základní a nezbytná vzájemná odkázanost hlubokého kontemplativního ponoru a širokého praktického zakořenění v realitě a v péči o všechno, co existuje, papež dále zdůrazňuje:

Tímto přesvědčením nelze pohrdat jako nějakým iracionálním romantismem, protože ovlivňuje rozhodnutí, jimiž se řídí naše jednání. Přistupujeme-li k přírodě a k životnímu prostředí bez této otevřenosti k úžasu a obdivu, nemluvíme-li ve svém vztahu ke světu jazykem bratrství a krásy, budou naše postoje podobné postojům vládce, spotřebitele anebo pouhého vykořisťovatele přírodních zdrojů, neschopného klást meze svým bezprostředním zájmům. A naopak, pokud se cítíme vnitřně sjednoceni se vším, co existuje, pak se spontánně rodí strídmost a péče. Chudoba a strídmost svatého Františka nebyly pouze vnějším asketismem, nýbrž něčím radikálnějším: odmítnutím dělat z reality pouhý předmět užití a nadvlády. (LS 11)

A tím se už papež v závěru dalšího, dvanáctého článku encykliky, poté, co nás v duchu sv. Františka a Písma svatého pozval, „*abychom v přírodě rozpoznali nádhernou knihu, v níž k nám promlouvá Bůh a sděluje nám něco ze své krásy a dobroty*“, dostává k souhrnu všeho doposud řečeného:

Svět je něčím víc než jen problémem, který je třeba vyřešit.

Je radostným tajemstvím, jež kontemplujeme s plesáním a chválou.

*papež František, *Laudato si'*, čl. 12*

Přičemž si těsně před tím neodpustí velmi praktickou a sympatickou poznámku: „*Proto (sv. František) požadoval, aby se v konventu vždy část zahrady ponechávala neobděláná, aby tam mohly růst divoké rostliny a aby ti, kdo je obdivují, mohli pozvedat mysl k Bohu, původci tolikeré krásy.*“ (LS 12)

Na úplný závěr své encykliky pak František, jako jakési uzavření tohoto základního rámce, připojuje dvě modlitby: *Modlitbu za naši Zemi* a *Modlitbu křesťanů a celého stvoření* (viz dále). V nich pak toto pojetí „kontemplace“ jako žasnoucího zakoušení propojení se vším tvorstvem prohlubuje až ke spočinutí v srdci Trojjediného: Zatímco v první modlitbě nás vede k prosbě „*Nauč nás objevovat hodnotu každé věci, s úžasem kontemplantovat a uznávat, že jsme na své cestě k tvému nekonečnému světlu hluboce sjednoceni se všemi tvory...*“, ve druhé modlitbě nás pak vede o krok dál a učí nás prosit Trojjediného, „*úžasné společenství nekonečné lásky*“: „*Nauč nás kontemplantovat tě v kráse veškerenstva, kde všechno mluví o tobě*“.

Ve světle tohoto „kontemplativního rámce“ celé encykliky lze tedy shrnout:

1. Kontemplace (kontemplativní chvalozpěv) je podle papeže Františka v *Laudato si'* základním, z podstaty člověka plynoucím postojem, na kterém staví svoji „integrální ekologii“ (tj. nauku o péči o společný domov všech živých bytostí a o celé stvoření).
2. Kontemplace v pojetí papeže Františka v *Laudato si'* v sobě hluboce propojuje tři rozměry (odpovídající třem postojům z Popeleční středy):
  - a. *přirozený*, politický rozměr zakoušení sounáležitosti a propojenosti člověka s celou společností a celým stvořením („almužna“)
  - b. *praktický*, akční rozměr proměny našeho konání a životního stylu a spolupráce na proměně světa skrze náš osobní životní styl („půst“)
  - c. *mystický*, snubní rozměr láskyplné osobní účasti člověka a všeho tvorstva na hlubokém společenství Trojjediného („modlitba“)
3. Kontemplace podle papeže Františka v *Laudato si'* zahrnuje jak hluboký a soucítící ponor do „tajemství“, tak jásavou zkušenost „plesání a chvály“.

Praktické podněty pro přípravný týden

1. Opatřete si vlastní výtisk encykliky *Laudato si'* a prostudujte LS čl. 1-16.
2. Domluvte se s pár dalšími farníky na každotýdenní scházení malé skupiny
3. Zajistěte si techniku k poslechu (viz kazani.farnostcheb.cz, nebo podcast „Chebská farnost: Kázání a katecheze“ na Spotify či Apple Podcasts), kde budete mít každý týden k dispozici nedělní kázání uvádějící do tématu a katechezi pro společný poslech a sdílení v malé skupině.
4. Promeditujte si evangelium z Popeleční středy (Mt 6,1-18) a ve světle grafu na poslední straně se tam zaměřte na slovíčka „modlitba“ (čas pro Boha, spiritualita, ekologické obrácení), „půst“ (čas pro sebe, životní styl, dobrý příklad), „almužna“ (čas pro druhé, aktivismus, politický vliv).
5. Obnovte návyk „denní tiché chvíle“ z předchozích seminářů (stálý čas, stálé místo, pohodlné stabilní vzpřímené sezení...)
6. Pokud se sejdete s ostatními, můžete se kromě o tématech načrtnutých v tomto úvodu také sdílet o praxi denní tiché chvíle a navzájem si svými zkušenostmi pomoci při obnově její pravidelnosti.
7. Denní tiché chvíle můžete začínat pomalým rozjímavým recitováním *Modlitby za naši Zemi* a zakončovat *Modlitbou křesťanů a celého stvoření* (najdete je v závěru encykliky *Laudato si'* či na str. 6 tohoto sešitku). Mezi tím se tento týden nechte nést *Chvalozpěvem Stvoření sv. Františka* (viz str. 7 tohoto sešitku) a pozváním k „dlouhému milujícímu pohledu na skutečnost“. Vyberte si nějakou část skutečnosti, ve které žijete, která je pro vás poslední dobou živá či silná, a „dovnitř“ této skutečnosti vyzpívejte onen Františkův chvalozpěv („Bud' pochválen, můj Pane, i v těchto okolnostech mého života...“).

Modlitba za naši Zemi

Všemohoucí Bože,
přítomný v celém vesmíru i v tom nejmenším ze svých tvorů,
ty zahrnuješ svojí něhou všechno, co existuje,
vlej nám sílu své lásky, abychom pečovali o život a krásu.

Zaplav nás pokojem,
abychom žili jako bratři a sestry a nikomu neškodili.

Bože chudých,
pomáhej nám vysvobodit opuštěné a zapomenuté této země,
kteří mají v tvých očích tak velkou hodnotu.

Uzdrav náš život,
abychom chránili svět a nedrancovali ho,
abychom rozsévali krásu a ne znečištění a zkázu.

Dotkni se srdcí těch,
kdo hledají pouze výhody na úkor chudých země.

Nauč nás objevovat hodnotu každé věci,
s úžasem kontemplovat
a uznávat, že jsme na své cestě k tvému nekonečnému světlu
hluboce sjednoceni se všemi tvory.

Děkujeme ti, že jsi s námi po všechny dny.
Prosíme tě, posiluj nás v našem úsilí o spravedlnost, lásku a mír.

Modlitba křesťanů a celého stvoření

Chválíme tě, Otče, se všemi tvými tvory,
kteří vyšli z tvé mocné ruky.

Jsou tvoji a plní tvé přítomnosti a něhy. *Bud' pochválen!*

Synu Boží, Ježíši, tebou byly stvořeny všechny věci.
Přijal jsi podobu v Mariině mateřském lůně,
stal ses součástí této země a díval ses na tento svět lidskýma očima.

Nyní jsi živý v každém tvorů
slávou svého vzkříšení. *Bud' pochválen!*

Duchu Svatý, jenž svým světlem směruješ tento svět do Otcovy lásky
a provázíš sténání stvoření, i ty žiješ v našich srdcích,
abys nás vedl k dobru. *Bud' pochválen!*

Pane, Bože Trojjediný, úžasné společenství nekonečné lásky,
nauč nás kontemplovat tě v kráse veškerenstva,
kde všechno mluví o tobě.

Chvalo zpěv Stvoření

modlitba sv. Františka z Assisi (+1226)

Nejvyšší, všemocný, dobrý Pane,
tobě buď chvála, sláva, čest a všechno dobrořečení.
Patří tobě jedinému, Nejvyšší,
a žádný člověk není hoden vyslovit tvé jméno.

Ať tě chválí, můj Pane, všechno, co jsi stvořil,
zvláště pak bratr slunce,
neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velkým leskem,
vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.

Ať tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy,
stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné.

Ať tě chválí, můj Pane, bratr vítr
a vzduch i oblaka, jasná obloha i každé počasí,
kterým živiš své tvory.

Ať tě chválí, můj Pane, sestra voda,
která je velmi užitečná, pokorná, vzácná a čistá.

Ať tě chválí, můj Pane, bratr oheň, kterým osvětluješ noc
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.

Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra matka země,
která nás živí a slouží nám,
a rodí rozličné plody, pestré květy a byliny.

Ať tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku
a snášejí nemoci a soužení.
Blažení ti, kdo je nesou v pokoji,
neboť ty, Nejvyšší, dáš jim korunu.

Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra smrt těla,
žádný živý člověk jí nemůže uniknout.
Běda těm, kdo zemřou v smrtelných hříších.
Blaze těm, které nalezne spojeny s tvou nejsvětější vůlí,
neboť druhá smrt jim neublíží.

Chvalte mého Pána, dobrořečte a děkujte mu,
a služte mu s velikou pokorou.

The Global Catholic
Climate Movement

SPIRITUALITA
ekologické obrácení

MODLITBA

STYL ŽIVOTA
dobrý příklad

PŮST

AKTIVISMUS
politický vliv

ALMUŽNA

← vnitřní transformace

vnější transformace →

1. týden postní: Kontemplativní přijetí reality

V první kapitole encykliky *Laudato si'* („Co se děje našemu domovu“) papež František zkoumá a konkrétním způsobem popisuje současnou situaci našeho světa a společnosti a k témuž zve i nás všechny: „*Vydejme se na cestu ... skrze otázky, které nás dnes zneklidňují a nelze je už zametat pod koberec*“ (LS 19).

Na této cestě se zabývá se *třemi oblastmi péče o Zemi* (znečištění a klima, voda a zdroje, biodiverzita ekosystémů) a *dvěma oblastmi péče o člověka* (kvalita života, globální nerovnost). Nakonec konstatuje nedostatečnost našich reakcí na tyto krizové oblasti, když vášnivě zvolá: „*Sestra země v těchto situacích bolestně nařiká, čímž se připojuje ke sténání opuštěných tohoto světa, kteří od nás s pláčem požadují změnu směru*“ (LS 53).

Pro naše téma kontempace je pak klíčová věta, upřesňující cíl této cesty:

Cílem není hromadit informace nebo sytit zvědavost, nýbrž uvědomit si, odvážně přijmout jako své vlastní utrpení to, co se děje světu, a pak poznávat, jakým způsobem může každý z nás pomoci.

papež František, *Laudato si'*, čl. 19

Tři z těchto čtyř cílů četby příběhu „Co se děje našemu domovu?“ lze spojit s „pastoračním trojkrokem“, který ve farnosti často zdůrazňujeme: VIDĚT (zde „uvědomit si“), SOUDIT (zde „poznávat“), JEDNAT (zde „pomoci“).⁴

To, co by nám však v tomto „trojkroku“ mohlo uniknout, je postoj, který je zmíněn mezi oním „uvědomit si“ a „poznávat“: *odvážně přijmout jako své vlastní utrpení to, co se děje světu*. A právě tento postoj lze považovat za klíč ke kontemplativní „čtbě“ reality. Nejde však o ledajaké přijetí: jde o přijetí „odvážné“, protože *bolest dnešního světa při něm přijímáme „za vlastní“, ztotožňujeme se s ní*, zakoušíme, že jsme součástí matky sestry Země v provázanosti všech vztahů: „*Poněvadž všichni tvorové jsou mezi sebou spojeni, musí se citlivě a s obdivem uznávat hodnota každého z nich; my všechny stvořené bytosti se navzájem potřebujeme*“ (LS 42; srov. LS 137, 138).

Tato na první pohled neradostná čtba místy velmi drastického popisu současného **stavu naší sestry matky Země** se tímto „přijetím za vlastní“ může stát čtbou navýsost kontemplativní, pravdivou a plodnou. Nemůže být totiž uzdraveno a proměněno, co nebylo přijato.

⁴ VIDĚT (vnímat, naslouchat, popsat a zmapovat situaci, zde „uvědomit si“); SOUDIT (porozumět souvislostem a posoudit příčiny a následky, zde „poznávat“); JEDNAT (navrhovat řešení a hledat cesty k jejich realizaci, zde „pomoci“). Je na místě si také všimnout, že podle tohoto „trojkroku“ je vystavěna celá struktura encykliky *Laudato si'* (viz LS 15 a praktické podněty 1b připojené níže na str. 11 tohoto sešítku). První kapitola *Laudato si'* se proto zaměřuje především na onen první krok (či „vrstvu“ naší zkušenosti): VIDĚT (samozřejmě s přesahy do porozumění souvislostem i k podnětům k praktickému jednání).

Podobně jako do kontempace našich osobních životů je vhodné vstupovat skrze postoj „**přijímám vše**“, i zde nás těchto 44 článků první kapitoly encykliky *Laudato si'* chce **uvést do láskyplného, soucitně angažovaného přijetí**, které je díky délce a hloubce kontemplativního pohledu zároveň plné naděje a odvahy k jednání v duchu výzvy, „*aby se doprálo jak křiku země, tak i křiku chudých*“ (LS 49), která se prolíná celou 1. kapitolou encykliky.

I když se v 1. kapitole slovo „kontempace“ nevyskytuje, vztahují se k této kapitole dva papežovy výroky o kontemplaci z kapitol pozdějších. Když papež ve 4. kapitole mluví o „přednostní volbě pro chudé“ a nutnosti praktického kroků z ní plynoucích, dodává pak, že tato volba pro chudé „*vyžaduje především, abychom ve světle nejhlubšího přesvědčení víry dokázali **kontemplovat⁵ nesmírnou důstojnost chudých***“ (LS 158). Později, v 5. kapitole věnované dialogu jako hlavnímu nástroji pro naše praktického jednání plynoucí z tohoto „pozorování reality“, se pak František vrací k závěrům tohoto „průzkumu“ z 1. kapitoly, když píše: „*Ačkoli nám už **toto kontemplování reality samotné⁶** naznačuje směr potřebné změny a napovídá nám, jak činně reagovat, přece se nyní pokusím nastínit cesty dialogu, jež nám pomohou dostat se ze sebedestruktivní spirály, do níž se propadáme*“ (LS 163).

Ve světle těchto dvou zmínek o plodnosti „kontemplování reality“ a o nezbytnosti „kontemplování důstojnosti chudých“ může i četba náročné 1. kapitoly pro nás vytvořit prostor, ve kterém lze „nacházet Boha ve všech věcech“ (sv. Ignác z Loyoly) – jako **toho, který tuto zraněnou realitu ve svém Synu zcela přijal**, zcela se s ní ztotožnil a zcela jí pronikl (a to včetně našeho hříchu i strukturálního hříchu, kterým trpí naše sestra matka Země). Vždyť náš nebeský Otec „*toho, který hřích nepoznal, za nás učinil (ztotožnil s) hřichem, abychom se my v něm stali Boží spravedlností*“ (2 Kor 5,20). Právě toto „přijetí utrpení za vlastní“ v Kristu je nejhlubším kořenem onoho „láskyplného“ (sebevydávajícího, sebezřezného, soucitného, angažujícího se) rozměru **kontempace** jako „dlouhého láskyplného pohledu na skutečnost“.

Možná pak budeme mít také „čistší srdce“, které nám umožní „vidět Boha“ i díky často skryté kráse a mnoha malým, ale důležitým pozitivním příkladům dobré praxe (srov. výčet v LS 58), o nichž papež říká, že sice „*tato díla neřeší globální problémy, ale potvrzují, že lidská bytost je ještě schopna pozitivního působení. Byla stvořena k lásce, a tak lidská bytost i uprostřed svých omezení dává prostor projevům velkodušnosti, solidarity a péče*“ (LS 58).

Opět i zde se nám tak nakonec ukazuje ona **hluboká provázanost mezi kontemplací / vnitřní transformací** („spiritualita“ – „modlitba“) a **akcí / vnější transformací** („aktivismus“ – „almužna“) volající zároveň po hluboké proměně

⁵ Překlad je dle španělského textu; v českém oficiálním překladu je použit obrat „rozjímat o nesmírné důstojnosti“.

⁶ Překlad je dle španělského textu; v českém oficiálním překladu je použit obrat „tento pohled na skutečnost samu“.

našeho života („styl života“ – „půst“), jak jsme ji prezentovali v souhrnu na str. 5 a v grafu na str. 8 při uvedení do přípravného týdne.

A protože **„realita je důležitější než idea“** (jak papež František podrobně rozebírá v exhortaci *Evangelii gaudium* čl. 231 – 233 a jak to dvakrát zmiňuje i v *Laudato si'*, čl. 110 a 201), **vstupní branou** nejen do encykliky *Laudato si'*, ale i **do nových hlubin našeho osobního kontemplativního života**, může být právě **výzva k přijetí této reality (světové i osobní), takové, jaká je**. A to v rozhovoru s Kristem, který se do ní ponořil dávno před námi.⁷

A spolu s Ním a v Něm pak také **tuto realitu můžeme v kontemplativním postoji zas o něco hlouběji přijmout** a zevnitř svého postupně se proměňujícího životního stylu s důvěrou a trpělivě spolupracovat na proměně a uzdravení celé naší sestry matky Země.

Praktické podněty pro 1. týden postní

Podle svých možností můžete samozřejmě použít jen některé z nich, nebo se nechat vést nějakým jiným způsobem, který vám bude vyhovovat právě vám.

1. STUDIUM podnětů z tohoto sešitu a encykliky *Laudato si'*:

- Poslechem katecheze (kontemplace.farnostcheb.cz) se seznámte s tématem (ať už sami, nebo společně při setkání vaší skupinky – viz níže).
- Studium si můžete doplnit prolistováním celé encykliky *Laudato si'* a vnímáním provázanosti (viz také LS 15) ve světle „trojkroku“ VIDĚT – SOUDIT – JEDNAT: popis situace (1. kap.) – posouzení (3. kap.) a systematizování (4. kap.) ve světle Písma (2. kap.) – praktické jednání v dialogu (5. kap.), výchově a spiritualitě (6. kap.)
- Ve světle podnětů z katecheze a tohoto sešitku si můžete v postoji kontemplativního naslouchání pročíst 1. kapitolu *Laudato si'* (LS 17 – 61).

2. SPOČINUTÍ v kontemplaci při denních tichých chvílích:

- Pokračujte dle svých možností v pravidelném **praktikování svých denních tichých chvíl**, a pokud je ještě nemáte zaběhlé, nebojte se experimentovat s pro vás a váš životní rytmus a tělesnou konstituci nejvhodnějšími časy (ráno, večer), místy (skrytý kout, příroda) a postoji (vzpřímené meditativní sezení, stání v postoji chvály, chůze přírodou či městem apod.). Zvláště během postní doby buďte ale také odvážní a svůj životní rytmus naopak zkuste přizpůsobit vaší touze po tomto prostoru kontemplace. Třeba tím, že si čas pro denní tichou chvíli do svého denního plánu vložíte jako jeden ze

---

⁷ Toto je nakonec také jedním z klíčových důrazů uvedení do vnitřní modlitby od bosého karmelitána Pavla Vojtěcha Kohuta, který ve svém *Slabikáři vnitřní modlitby po způsobu sv. Terezie z Ávily* (Portál, Praha 2016) tomuto rozměru vnitřní modlitby věnuje 7. kapitolu „Slabikáře“ nazvanou „Vylévejte před ním své srdce aneb Svobodná rozmluva“ (str. 81 – 90; srov. také již str. 54 – 56 „A co tak přinášet svůj život před něj?“) a později celou knihu (*Prvouka vnitřní modlitby: Jak probírat svůj život s Bohem podle Terezie z Ávily*, Portál, Praha 2018).

vzácných „drahokamů“ jako první (hned vedle času pro vaše nejbližší či pro odpočinek) a ostatní menší „oblázky“ těmto „drahokamům“ mu pak přizpůsobíte. Konkrétní příklad postního rozhodnutí (srov. LS 47 o vlivu médií): „*Během postní doby neotevřu svůj mobil (počítač, televizi, knihu, pracovní diář), dokud za sebou nebudu mít svoji denní tichou chvíli.*“

- b. Svůj „dlouhý, milující pohled na skutečnost“ při těchto tichých chvílích během týdne někdy zaměřte na „**skutečnost**“ našeho „**společného domova**“, na skutečnost našeho „velkého světa“, naší sestry matky Země, jak je načrtnuta papežem Františkem v 1. kapitole *Laudato si'* (k tomu vám může pomoci meditativní procházka přírodou či městem), jindy pak zas na „**skutečnost**“ vašeho osobního vnitřního světa či světa vašich nejbližších osobních vztahů, kde můžete také kontemplantivně vnímat nádheru i zraněnost tohoto vašeho malého osobního světa.
- c. Cílem této „kontemplantivní četby“ skutečnosti vašeho velkého i malého světa není analyzování, hledání řešení problémů, ani vyčítání, ale především „odvážné přijetí“ této skutečnosti. Po prvotním „naskenování“ nádhery či zraněnosti povrchu této vaší skutečnosti a po postavení se před Boží tvář např. pomocí *Modlitby za naši Zemi* papeže Františka (či *Chvalozpěvu stvoření sv. Františka*) vám při tiché chvíli může pomoci použití krátké fráze v rytmu dechu: „**všechno přijímám**“ (při nádechu), „**všechno Ti dávám**“ (při výdechu). Zakončit můžete *Modlitbou křesťanů a celého stvoření* papeže Františka (či *Chvalozpěvem stvoření sv. Františka*).

3. SDÍLENÍ ve skupině, se kterou se přes týden scházíte:⁸

- a. Při společném setkání se můžete sdílet o to, co vás *minulý týden* při kontemplantivní četbě Úvodu *Laudato si'* či skutečnosti vašeho osobního života **oslovilo, zasáhlo, povzbudilo či zneklidnilo**. Je dobře zůstat na této osobní rovině „vnímavosti srdce“ (první krok z našeho „trojkroku“) a nezabředávat do přemýšlení a diskuzí o samotné analýze či naznačovaných řešeních (druhý a třetí krok našeho „trojkroku“) – jde nám především o naslouchající angažované vnímání reality, ne o její rychlé řešení.
- b. Můžete se také sdílet o vaší **osobní praxi denních tichých chvil** s prvotním zaměřením se na proces či zkušenost (tj. jak se nám dařilo si denní tiché chvíle vyhradit, co jsme při nich prožívali), ne na obsah či reflexi (tj. co nás při nich či po nich napadalo či o čem jsme přemýšleli).
- c. Pokud máte víc času, je možné k tomuto osobnímu sdílení samozřejmě přidat i **čas pro spíše studijní diskuzi** nad přečteným Úvodem *Laudato si'*.

---

⁸ Pokud žádnou takovou skupinu nemůžete najít, budete vítáni každou středu od 19 hod. (či po programu) na faře, kde bude možné se o těchto tématech sdílet a sdílet také společný prostor pro doprovázenou osobní kontemplaci. Pokud žádnou takovouto příležitost ke sdílení opravdu nemůžete (či z nějakých důvodů nechcete) najít, můžete tyto podněty využít i jako podněty k osobní reflexi na závěr daného týdne. Pokud se ve skupince scházíte spíše ke konci týdne, můžete se ve sdílení či diskuzi vracet spíše už k probíhajícímu týdnu.

2. týden postní: Kontemplativní evangelium stvoření

Jádrem poselství minulého týdne bylo povzbuzení ke kontemplativní „četbě“ reality vlastního životního příběhu propojeného s realitou naší sestry matky Země a celého stvoření. **Královskou branou** k této „četbě knihy života a knihy přírody“ byl postoj vnímavého, odvážně soucítícího „přijetí“. A to s důvěrou, že **celé stvoření bylo již dávno před námi zcela přijato Kristem**. A právě prohloubení, rozvinutí a osobní zakoušení tohoto nejhlubšího důvodu pro naše přijetí stvoření, tohoto předcházejícího přijetí celého stvoření Kristem, je **tématem tohoto druhého týdne našeho semináře**.

Abychom byli schopni „číst knihu vlastního života a knihu přírody“ tímto láskyplným způsobem, **potřebujeme sami takovýto láskyplný způsob přijetí nás samotných vnímat a zakoušet**. Částečně se nám této zkušenosti přijetí dostává i skrze samotné stvoření (krásu a pohostinnost přírody, hluboké mezilidské vztahy), avšak kvůli narušení a zraněnosti stvoření potřebujeme tento hlas „*Ty jsi můj milovaný syn / ty jsi má milovaná dcera*“ znovu a znovu slyšet i přímo od toho, kdo si nás zamiloval navěky.

Proto je vedle **vnášení našeho života a světa do modlitby** druhým základním rozměrem vnitřní modlitby **naslouchání Božímu slovu v Písmu svatém**.⁹ A právě tomu se věnuje i druhá kapitola encykliky *Laudato si'* nazvaná „Evangelium stvoření“. Hned zpočátku jsme papežem ujištěni a vyzváni:

Uvědomujeme-li si složitost ekologické krize a jejích rozmanitých příčin, musíme uznat, že řešení nemohou vzejít z jediného způsobu interpretace a proměny reality. Je nezbytné opírat se také o různorodé kulturní bohatství národů, o umění a poezii, o vnitřní život a spiritualitu. Chceme-li doopravdy rozvíjet ekologii, která nám umožní napravit všechno, co jsme zničili, pak nesmíme přehlížet žádné vědecké odvětví a žádnou formu moudrosti – ani tu náboženskou včetně jejího vlastního jazyka. (LS 63)

Tento „vlastní jazyk“ náboženské moudrosti křesťanů je nám k dispozici především v Písmu svatém a v textech z něj vycházející duchovních autorů.

Papež František v druhé kapitole *Laudato si'* nabízí nejprve **některé příklady příběhů První smlouvy** („II. Moudrost biblických příběhů“, LS 65 – 75) a na závěr kapitoly pak pod nadpisem „VII. Ježíšův pohled“ ukazuje **dovršení těchto biblických příběhů v Nové smlouvě**. Některé z nich vám budou dále nabídnuty jako „biblická čítanka“ pro denní tiché chvíle tohoto druhého týdne.

⁹ Což opět odpovídá druhému z klíčových důrazů uvedení do vnitřní modlitby od bosého karmelitána Pavla Vojtěcha Kohuta, který ve svém *Slabikáři vnitřní modlitby po způsobu sv. Terezie z Ávily* (Portál, Praha 2016) tomuto rozměru vnitřní modlitby věnuje 6. kapitolu „Slabikáře“ nazvanou „Řiďte se evangeliem aneb Přemítavá meditace“ (str. 69 – 79; srov. také již str. 47 – 50 „Přinášejte před sebe Jeho život“) a později celou samostatnou knihu (Čítanka vnitřní modlitby aneb Jak medítovat Písmo podle Terezie z Ávily, Portál, Praha 2017).

Kontemplovat stvoření ve světle Božího slova v Písmu

V prostřední části druhé kapitoly encykliky *Laudato si'* (LS 76 – 95) papež František rozvíjí hlubokou **teologii stvoření**, kterou stojí za to se přes týden celou pečlivě prostudovat. Pro naše účely odkrývání srdce *Laudato si'* v kontemplativní chvále stvoření sycené kontemplativní četbou Písma svatého zde uvedeme jen **některé klíčové úryvky**:

Ve třetí části („III. Tajemství veškerenstva“) papež říká: *On (Bůh) je přítomen uvnitř každé věci, aniž by ovlivňoval samostatnost svého stvoření...* (LS 80; srov. také LS 88 citující brazilské biskupy: *Celá příroda, kromě toho, že zjevuje Boha, je místem jeho přítomnosti. V každém stvoření přebývá jeho oživující Duch, který nás volá ke vztahu s ním.*). A později: *Cílem putování veškerenstva je plnost Boží, které již dosáhl zmrtvýchvstalý Kristus, jenž je středem jednoty, k níž všechno směřuje...*¹⁰ *Všichni se ... spolu s námi a skrze nás ubírají ke společnému cíli, kterým je Bůh, v transcendentní plnosti, kde všechno objímá a osvěcuje vzkríšený Kristus. Člověk obdařený inteligencí a láskou a přitahován Kristovou plností je povolán přivést všechno tvorstvo k svému Stvořiteli.* (LS 83)

Ve čtvrté části („IV. Poselství každého tvora v harmonii veškerého stvoření“) se pak papež František s odkazem na Jana Pavla II. výslovně vrací k tématu kontemplace stvoření, které jsme promýšleli v prvním týdnu: *Tato kontemplace stvoření nám umožňuje skrze všechny věci objevovat nějaké poučení, které nám chce Bůh sdělit, protože „kontemplovat stvoření znamená pro věřícího naslouchat poselství, slyšet paradoxní a tichý hlas“* (LS 85). Ovšem také zde, opět s odkazem na Jana Pavla II., zmiňuje že *„Boží projevy ... v záři slunce i v okamžiku, kdy nastává noc“* existují *„vedle zjevení ve vlastním smyslu slova, obsaženého ve Svatých písmech“* (LS 85). A právě na toto „zjevení ve vlastním smyslu slova, obsažené ve Svatých písmech“ se chceme zaměřit tento týden jako na další **hutnou potravu pro naši modlitbu**.

Kontemplace podle papeže Františka se tedy v tomto světle opět ukazuje jako **vnímavý hluboký pohled na stvoření**, jako tiché **naslouchání Božímu hlasu uvnitř tohoto stvoření**, či jako vnímavost vůči Božím projevům přicházejícím k nám **jak v záři, tak v temnotě našich životů**, což je vše umožněno a pročištěno **nasloucháním Božímu hlasu v Písmu** a dovršeno **Kristovým zmrtvýchvstáním a přitažlivou silou Zmrtvýchvstalého**.

Díky této plnosti Boží a zacílenosti na Zmrtvýchvstalého se na naší cestě nemusíme obávat rozmanitosti, mnohotvárnosti, a tak ani zranitelnosti a konfliktů. Naopak *potřebujeme vnímat rozmanitost věcí v jejich mnohotvárných*

¹⁰ S odkazem na dílo P. Teilharda de Chardina v pozn. č. 53 na str. 56 encykliky *Laudato si'*.

vztazích, přičemž *důležitost a význam jakéhokoli tvora můžeme ... lépe pochopit, když jej kontemplujeme v celkovém Božím plánu* (LS 86) – což je opět jen jiné vyjádření potřeby sytit i naši kontemplativní modlitbu nejen vnímáním stvoření, ale také nasloucháním Božím slovu v Písmu.

Kontemplovat stvoření uvnitř sítě propojených vztahů

Tuto celostnou kontemplaci pak papež František nádherným citátem z *Katechismu katolické církve zasazuje do sítě vzájemně provázaných vztahů* v celém stvoření, když v témže článku dodává: *Katechismus učí: „Vzájemná závislost tvorů je Boží záměr. Slunce a měsíc, cedr i malý květ, orel i vrabec: pohled na jejich nesčetné rozmanitosti a nerovnosti nám říká, že žádný tvor si sám nestačí, že tvorové existují jen ve vzájemné závislosti, aby se navzájem doplňovali a sloužili jeden druhému“* (KKC 340).

A navazuje pak dlouhou citací *Chvalozpěvu stvoření* sv. Františka (LS 87):

Když si uvědomujeme odlesk Boha ve všem, co existuje, srdce zakouší touhu klanět se Pánu za všechno tvorstvo a spolu s ním, jak je to zřejmé v nádherném chvalozpěvu svatého Františka z Assisi:

*At' tě chválí, můj Pane, všechno, co jsi stvořil,
zvláště pak bratr slunce,
neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velkým leskem,
vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.*

*At' tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy,
stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné.*

*At' tě chválí, můj Pane, bratr vítr
a vzduch i oblaka, jasná obloha i každé počasí,
kterým živiš své tvory.*

*At' tě chválí, můj Pane, sestra voda,
která je velmi užitečná, pokorná, vzácná a čistá.*

*At' tě chválí, můj Pane, bratr oheň, kterým osvětluješ noc
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.*

Chvalozpěv stvoření, Františkánské prameny, 263

V navazující páté části („V. Univerzální společenství“) papež vychází z tohoto intimního propojení celého stvoření mezi sebou navzájem a opět zdůrazňuje **nezbytnost propojení péče o stvoření s péčí o druhé lidi**, které je vlastní každému autentickému kontemplativnímu postoji:

Pocit vnitřního spojení s ostatními bytostmi přírody nemůže být autentický, pokud nám v srdci zároveň chybí něha, soucit a starost o druhé lidi. Je evidentní, že není sám v sobě koherentní ten, kdo bojuje proti obchodu se zvířaty,

*jímž hrozí vyhynutí, ale zůstává lhostejným vůči obchodování s lidmi, nestará se o chudé anebo je odhodlán zničit druhého člověka, který mu není vhod. Nikoli náhodou svatý František ve chvalozpěvu stvoření, jímž chválí Boha, dodává: „Ať tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku.“ **Všechno je propojeno. Proto je žádoucí, aby se péče o životní prostředí pojila s upřímnou láskou k lidským bytostem a s neustálým nasazením za řešení problémů ve společnosti.** (LS 91)*

A v dalším článku dodává: **Srdce je jedno jediné a tatáž ubohost, která vede ke špatnému zacházení se zvířetem, se zanedlouho projeví i ve vztahu k jiným osobám... Všechno je ve vztahu, a my, všichni lidé, jsme sjednoceni jako bratři a sestry na podivuhodné pouti, spojeni láskou, kterou chová Bůh ke každému svému tvorů a která něžným citem pojí také nás k bratru slunci, sestře luně, sestře řece a matce Zemi.** (LS 92)¹¹

Kontemplovat stvoření ve světle Zmrtvýchvstání

Celou kapitolu pak papež uzavírá opět poukazem na Zmrtvýchvstalého, který obestírá i naplňuje celé stvoření:

Takto se tvorstvo tohoto světa již nejeví jako pouhá přirozená realita, protože Vzkříšený ji tajemně obestírá a orientuje k údělu plnosti.

***Samy polní květy i ptáci,
jež s úžasem kontemploval svýma lidskýma očima,
jsou teď plni jeho zářivé přítomnosti.***

papež František, *Laudato si'*, čl. 100¹²

Vztah kontempace a četby Písma svatého

Jestliže klíčovým slovem minulého týdne bylo „**přijetí**“, můžeme za klíčová slova tohoto týdne považovat „**naslouchání**“ a „**propojení**“: Všechno je ve vztahu, jsme součástí Božího milovaného stvoření proniknutého od počátku Kristovou přítomností a přítomností Božího Ducha a směřujícího k plnosti Zmrtvýchvstání. K odkrytí uzdravující a naplňující zkušenosti tohoto propojení slouží **četba Božího slova v Písmu svatém, která sytí naši kontemplaci stvoření** a svojí dialogičností ji chrání před rozpuštěním do nějakého beztvarého pocitu všeho a ničeho.

¹¹ V šesté části („VI. Společné určení dober“) pak toto vše papež dotahuje až k praktické otázce soukromého vlastnictví, které „je vždy zatíženo sociální hypotékou“ (LS 93). *Bohatý a chudý mají stejnou důstojnost, protože „oba stvořil Pán“ (Př 22,2), „stvořil malého i velkého“ (Mdr 6,7) a „dává vycházet svému slunci pro zlé i dobré“ (Mt 5,45).* (LS 94) *Životní prostředí je kolektivní dobro, jmění celého lidstva a odpovědnost všech. Kdo vlastní nějakou jeho část, je tomu tak pouze proto, aby ji spravoval ku prospěchu všech.* (LS 95)

¹² Překlad je dle španělského textu; v oficiálním překladu je použit obrat „s úžasem nazíral svýma lidskýma očima“.

Svým způsobem **naslouchání Božímu slovu v Písmu plní roli oněch tří let následování**, kdy učedníci viseli Ježíši na rtech a nechali se tak postupně skrze kříž, vzkříšení a seslání Ducha uvádět do stále plnějšího důvěrného společenství s Otcem.

Ovšem **četba Písma jako potrava pro vnitřní modlitbu** s otevřeností pro kontemplaci **není totožná se studiem či reflexivní četbou Písma**, při které namáháme především svůj rozum. Jak říká sv. Terezie z Ávily:

„Vnitřní modlitba není podle mého názoru nic jiného než styk přátelství, časté přebývání v samotě s tím, od něhož víme, že nás miluje.“ (Život 8,5)¹³

Při vnitřní modlitbě jde proto spíše o to „být s Ježíšem“, než „přemýšlet o Ježíši“. Jsme zváni vstoupit do Jeho příběhu a nechat na sobě zakusit totéž, co zakoušeli učedníci při setkávání se s Ním. A co tedy máme konkrétně dělat? Svatá Terezie z Ávily má pro nás radu, která se lehce řekne, ale hůře vykoná:

„Úspěch nespočívá v mnohém přemýšlení, ale v mnohém milování. A tak dělejte to, co ve vás bude víc probouzet lásku. Možná ani nevíme, co znamená milovat... Protože to nespočívá ve větším okoušení, nýbrž ve větší rozhodnosti toužit po tom, dělat ve všem Bohu radost a snažit se, nakolik jen jsme s to, abychom jej neuráželi.“ (Vnitřní hrad 4 - 1,7)¹⁴

Při vnitřní modlitbě tedy nejde ani o „mnohé přemýšlení“ (reflexe), ani o „větší okoušení“ (pocity), ale o touhu a rozhodnost následovat Ježíše a žít život podobný životu Ježíšovu. Proto je pro vnitřní modlitbu Písmo tak důležité.

Praxe četby Písma svatého při vnitřní modlitbě

Je tedy dobře se **před svojí denní tichou chvílí včas připravit** tím, že si nejen předem naplánujeme její čas a místo, ale také vybereme úryvek z Písma, jehož kontemplativní četbou budeme chtít do své denní tiché chvíle vstoupit. Jestliže se např. chceme ke své denní tiché chvíli usebrat brzy ráno, **můžeme tuto přípravu udělat již večer před spaním** a ráno se již nezdržovat listováním a přemýšlením, co vlastně budeme číst.

Není dobré si vybírat stále nové a nové texty, spíše si časem **vytvořit jakousi osobní sbírku nám blízkých textů**, které nás živě oslovují, a tak nás také snadněji vedou do osobního společenství s Kristem. Můžeme už **předem také úryvek promyslet**, vyjít vstříc své zvědavosti a zabývat se nějakými souvislostmi, jednotlivostmi a výklady, ale **nakonec v něm najít v něm jakýsi jeho „živý střed“** (slovo, větu, obraz, scénu...), který nás pak při vlastní vnitřní modlitbě povede přímo k rozhovoru a přebývání s Ježíšem.

¹³ Podle Vojtěch Kohut, *Slabikář vnitřní modlitby po způsobu sv. Terezie z Ávily* (Portál, Praha 2016), str. 28.

¹⁴ Podle Vojtěch Kohut, *Slabikář vnitřní modlitby po způsobu sv. Terezie z Ávily* (Portál, Praha 2016), str. 32.

Biblická čítanka pro 2. týden podle 2. kapitoly Laudato si' (LS)

Žalm týdne: Žalm 148,3-5 s komentářem v LS 72 a s pokračováním ve *Chvalozpěvu stvoření* sv. Františka z Assisi (možno použít každý den)

První den: Mt 17,1-9 (**Proměnění na hoře**) s komentářem z nedělního kázání: cesta na horu Proměnění jako cesta kontempace – výstup ve společenství s Ježíšem (následování), odkrytí propojenosti První smlouvy (Mojžiš a Eliáš) s Ježíšem (rozjímání Božího slova), světlý oblak (zjednodušující temnota) jako prostor zakoušení lásky („*Toto je můj milovaný Syn, toho poslouchejte!*“), společenství se „samotným Ježíšem“ a poslušné sestupování do údolí...

Druhý den: Gn 1,26.28.31 a Gn 2,15 (**Stvoření a poslání člověka**) s komentářem v LS 65 – 67 a s klíčovými slovy uvádějícími do vnitřní modlitby: „a bylo to velmi dobré“ (Gn 1,31) poslání člověka „obdělávat a chránit“ zahradu světa (Gn 2,15); při vstupu do kontempace můžeme např. opakovat „obdělávat“ – „chránit“ / (Bože) „obděláváš“ – „chráníš“...

Třetí den: Gn 4,9-11 (**Kain a Ábel**) s komentářem v LS 70 a s klíčovými slovy „já“, „druzí“, „Bůh“, „Země“; při vstupu do kontempace můžeme opakovat např. „ve své slabosti“ – „jsem součástí“...

Čtvrtý den: Gn 2,2-3; Ex 16,23; 20,10 (**Šabat**) s komentářem v LS 71 a s klíčovým slovem „šabbat“ – „adonaj“ (odpočinek, spočinutí, přestání – Hospodin); můžeme při vstupu do kontempace opakovat např. „zůstávám v Tobě“ – „zůstáváš ve mně“...

Pátý den: Iz 40,28b-29 (**Proroci**) s komentářem v LS 73 s klíčovými slovy „Boží moc“ – „Boží něha“ (jsme papežem zvaní doslova ke „kontemplaci“ – v našem překladu „rozjímání“ – Boží moci, která zahrnuje i Boží něhu); při vstupu do kontempace můžeme opakovat např. „jsi mocný“ – „jsi něžný“...

Šestý den: LS 96 – 98 (**Kontemplující Ježíš**): Obraz pozemského Ježíše v jeho vztahu s Otcem, v jeho putování, v jeho kontemplaci přírody a vztahu k druhým načrtnutý v LS 96 – 98; vyberte si scénu, která je vám nejbližší, nebo na sebe nechte působit celek a v rozhovoru s Ježíšem se učte putovat světem podobným způsobem. Slovo, vedoucí do kontempace, si vyberte sami.

Sedmý den: LS 99 – 100 (**Vzkříšený Ježíš**): Dnes, o dni odpočinku, v předvečer neděle, Dne Zmrtvýchvstání, kontemplujte obraz od věčnosti přítomného, v plnosti času vteleného, vzkříšeného, oslaveného a ve slávě přicházejícího Krista (načrtnutý v LS 99 – 100), ve kterém je „*všecko stvořeno skrze něho a pro něho*“ a ve kterém je „*veškerá plnost dokonalosti*“ (Kol 1,16.19-20) a bude v něm „*Bůh všechno ve všem*“ (1 Kor 15,28). Již nyní se však ve Vzkříšeném můžeme na cestě kontempace setkávat s Jeho plností:

Samy polní květy i ptáci, jež (Ježíš) s úžasem kontemploval svými lidskýma očima, jsou teď plni jeho zářivé přítomnosti. (LS 100)

Praktické podněty pro 2. týden postní

Podle svých možností můžete samozřejmě použít jen některé z nich, nebo se nechat vést nějakým jiným způsobem, který bude vyhovovat právě vám.

1. STUDIUM podnětů z tohoto sešitu a encykliky *Laudato si'*:

- a. Poslechem katecheze (kontemplace.farnostcheb.cz) se seznámte s tématem (ať už sami, nebo společně při setkání vaší skupinky – viz níže).
- b. Ve světle podnětů z katecheze a tohoto sešitku si můžete v postoji kontemplativního naslouchání pročíst 2. kapitolu *Laudato si'* (LS 62 – 100).
- c. Ve středu 11. 3. můžete na faře shlédnout velmi podnětný **dokumentární film *Krajina v tísní*** (ráno od 8:30 do 9:20 nebo večer od 19:00 do 19:50).

2. SPOČINUTÍ v kontemplaci při denních tichých chvílích:

- a. Pokračujte v pravidelném **praktikování svých denních tichých chvíl**, pro které jste již pravděpodobně našli nejvhodnější čas, místo a postoj (pro tento týden s Božím slovem v Písmu se nejlépe hodí vzpřímené meditativní sezení s textem v ruce s předchozím výběrem a přípravou textu).
- b. Svůj „dlouhý, milující pohled na skutečnost“ při těchto tichých chvílích během týdne nechte spočívat na „skutečnosti“ příběhu Božího slova v Písmu svatém, jak je papežem Františkem nabídnuta a předestřena ve 2. kapitole *Laudato si'* (viz **Biblická čítanka** výše).
- c. Cílem této „kontemplativní četby“ **Písma** není analyzování, mudrování, či hledání nejrůznějších odborných výkladů, ale „**společenství s Ježíšem**“, přátelské setkání „s tím, od kterého víme, že nás miluje“. I tentokrát vám při denní tiché chvíli, při přechodu od vnitřní rozmluvy s Ježíšem při četbě textu Písma do tichého přebývání s Ním, může opět pomoci **použití krátké fráze** (v rytmu dechu či jen občas) – např. dle tipů v Biblické čítance.

3. SDÍLENÍ ve skupině, se kterou se přes týden scházíte:¹⁵

- a. Při společném setkání se můžete opět s druhými sdílet o to, co vás minulý týden při kontemplativní četbě 1. kapitoly *Laudato si'* **oslovilo, zasáhlo, povzbudilo či zneklidnilo**... Zůstávejte při rozhovoru na osobní rovině.
- b. Můžete se znovu sdílet o vaší **osobní praxi denních tichých chvíl**, opět s prvotním zaměřením spíše na proces či zkušenost, než na obsah či reflexi.
- c. Pokud máte více času, je možné k tomuto osobnímu sdílení po domluvě se všemi přidat i **čas pro spíše studijní diskuzi** nad minulý týden přečtenou 1. kapitolou *Laudato si'*, třeba i s přesahem k otázkám praktického konání.

---

¹⁵ Pokud žádnou takovou skupinu nemůžete najít, budete vítáni každou středu od 19 hod. (či po programu) na faře, kde bude možné se o těchto tématech sdílet a sdílet a vzájemně se doprovázet na cestě osobní modlitby.

SEMINÁRNÍ DIÁŘ

Postní doba: Kontemplativní cesta pouští dnešního stvoření

Popeleční středa: Skrytost a kontempace stvoření (26. 2. 2020)

1. neděle postní: Kontemplativní přijetí reality (1. 3. 2020)

Večer chval se sv. Františkem (farní sál, středa 4. 3. 2020 od 19:00 do 20:00)

2. neděle postní: Kontemplativní evangelium stvoření (8. 3. 2020)

český dokumentární film [Krajina v tísní](#) s následnou diskuzí
(farní sál, středa 11. 3. 2020 od 8:30 do 9:30 a od 19:00 do 20:00)

3. neděle postní: Kontempace uvnitř kořenů krize (15. 3. 2020)

islandský film [Žena na válečné stezce](#) (české titulky) s následnou diskuzí
(farní sál, středa 18. 3. 2020 od 8:30 do 10:30 a od 19:00 do 21:00)

4. neděle postní: Kontemplativní síť vztahů (22. 3. 2020)

Slavnost Zvěstování Páně (kostel Zvěstování Páně, Františkánské nám., středa 25. 3. 2020 od 17:00)

[TOHORA chebské farnosti](#) a Šabat (Ulička Zavražděných, pátek 27. 3. 2020 od 18:00 do 21:00)

[Hodina Země](#) na věži chrámu sv. Mikuláše a Alžběty (sobota 28. 3. 2020 od 20:30 do 21:30)

5. neděle postní: Kontemplativní dialogické jednání (29. 3. 2020)

[Uklid'me Česko](#): Po stopách Velké křížové cesty na Loretu (sobota 4. 4. 2020, sraz 9:00 na faře)

Květná neděle: Cesta do probodeného Srdce stvoření (5. 4. 2020)

Kajíčí bohoslužba zaměřená na hříchy proti stvoření (farní sál, pondělí 6. 4. od 18:00)

přednáška [Velikonoční chebský pogrom](#) z r. 1350 a křesťanský antisemitismus
(farní sál, středa 8. 4. 2020 od 9:00 do 10:00 a od 19:00 do 20:00)

Velikonoční triduum: Prázdnota po prázdnotě volá

čtvrtek až neděle 9. – 12. 4. 2020 (program viz [Zpravodaj](#))

Velikonoční doba: Kontemplativní ekologická spiritualita

polský film [Corpus Christi](#) ([Kino Art](#), Kamenná ul. Cheb, středa 15. 4. 2020 od 19:00, 115 min.)

2. neděle velikonoční: Ekologická rovnováha skrze kontemplaci (19. 4. 2020)

[Den Země](#) (středa 22. 4. 2020)

3. neděle velikonoční: Kontemplativně-komunitní ekologická konverze (26. 4. 2020)

4. neděle velikonoční: Prorocký a kontemplativní životní styl (3. 5. 2020)

5. neděle velikonoční: Mystický rozměr kontempace (10. 5. 2020)

6. neděle velikonoční: Osvojování si kontemplativního postoje (17. 5. 2020)

[Laudato si' týden](#) (16. – 24. 5. 2020) www.laudatosiweek.org

7. neděle velikonoční: Kontemplativní tanec Trojice (24. 5. 2020)

[5. výročí vydání encykliky Laudato si!](#) (24. května 2015)

Slavnost Soslání Ducha svatého: „Hle – všechno tvořím nové!“ (31. 5. 2020)

3. týden postní: Kontemplace uvnitř kořenů krize

Ve třetí kapitole *Laudato si'* nazvané „Lidský kořen ekologické krize“ (LS 101 – 136) se papež zaměřuje na hlubší reflexi příčin současné ekologické krize, které spatřuje v touze po nezávislosti a ve zneužití moci skryté v rozvoji technologie (srov. LS 105), který není adekvátně doprovázen rozvojem člověka a jeho zodpovědnosti: „*V tomto smyslu je člověk bez ochrany vystaven své vlastní moci, která stále roste, aniž by měl nástroje k její kontrole... solidní etika, kultura a spiritualita, která by mu skutečně kladla meze a udržovala ho v rámci jasnozřivého sebeovládání, mu chybí*“ (LS 105).

Četba této kapitoly je náročná, ale aspoň za prolistování i tato kapitola stojí. Klíčem k jejímu pochopení jsou čl. 106 a 107 o zúženém technokratickém vnímání dnešního světa, které je zaměřeno jen na efektivitu a které předpokládá neomezený růst. Lékem je „*ekologická kultura*“, která „*má nabízet jiný pohled, myšlení, výchovný program, životní styl a spiritualitu*“ (LS 111).

Papež zde uvádí i některé pozitivní příklady (srov. LS 112), jako volbu méně znečišťujících technologií, nekonzumního způsobu života, či technická řešení problémů druhých, a také „*když tvořivé hledání krásy a její kontemplování¹⁶ dovede překonat reduktivní přístup moci takovým druhem spásy, která se naplňuje v kráse a v člověku, který ji kontempluje*“ (LS 112; srov. podobně již i v LS 103: „*Tak se v umělcově touze po kráse i v touze toho, kdo tuto krásu kontempluje, realizuje skok k ryze lidské plnosti.*“). Dle papeže je nezbytné „*zařadit nižší rychlost a podívat se na realitu jiným způsobem, osvojit si pozitivní a udržitelné podoby rozvoje a zároveň se vrátit k hodnotám a velkým cílům, které byly zničeny nespoutanou megalomanií*“ (LS 114).

Potom, co dvakrát silně zdůrazní, že „*všechno je propojeno*“ (srov. LS 117 a 120), se papež věnuje kontemplativnímu pojetí lidské práce: „*Křesťanská spiritualita spolu s kontemplativním úžasem nad stvořením, jak jej vidíme u svatého Františka z Assisi, rozvinula těž bohaté a zdravé chápání práce*“ (LS 125) založenému na „*lidské schopnosti kontemplace a vnímavé pozornosti*“, přičemž „*práce by měla být prostředím tohoto mnohotvárného osobního rozvoje, kde spolupůsobí více dimenzí života*“, včetně „*komunikace s ostatními a postoje adorace*“ (LS 127).¹⁷

Uprostřed „kořene ekologické krize“ je tedy papež František schopný kontemplativním pohledem vidět krásu a potenciál k proměně životního stylu. I my se proto pokusme tento týden „zařadit nižší rychlost“ a podívat se na realitu vlastního života jiným, kontemplativním způsobem vnímavé pozornosti:

¹⁶ Použitý překlad je dle španělského textu; v českém oficiálním překladu je použit obrat „její nazírání“.

¹⁷ V závěrečných odstavcích III. kapitoly *Laudato si'* (LS 130 – 136) se pak papež věnuje některým specifickým otázkám, jako např. pokusům na zvířatech, genetickým modifikacím, či experimentům na lidských embryích.

Čítanka pro 3. týden postní: Ekologická konverze a sedm hříchů

Encyklika *Laudato si'* nám připomíná, že „*ekologická krize je... výzvou k hlubokému vnitřnímu obrácení*“ (LS 217). Papež František zde vyčítá některým křesťanům, že i když se věnují modlitbě, vysmívají se starostem o životní prostředí, nebo jsou pasivní, nedůslední a nechtějí změnit svůj životní styl. A pokračuje: „*Chybí jim tedy ekologická konverze, která znamená, že se ve vztazích k okolnímu světu projevují všechny důsledky setkání s Ježíšem. Povolání střežit Boží dílo je podstatnou součástí ctnostného života. Nepředstavuje něco volitelného ani nějaký druhotný aspekt křesťanského života*“ (LS 217). A s pozváním k inspirování se u sv. Františka z Assisi zve k hlubokému **zpytování svědomí**: „*Tato konverze rovněž vyžaduje, abychom uznali své chyby, hříchy, neřesti nebo opomenutí, ze srdce jich litovali a vnitřně se změnili... Musíme zkoumat svůj život a přiznat, jakým způsobem svými skutky a svou neschopností jednat ubližujeme Božímu stvoření. Musíme zakusit obrácení, proměnu srdce*“ (LS 218).

Papež František v *Laudato si'* zmiňuje tři „*úzce související základní vztahy*“, na nichž „*se zakládá lidská existence*“: „*vztah k Bohu, vztah k bližnímu a vztah k Zemi*“ a dodává, že „*podle Bible byly tyto tři vitální vztahy narušeny nejenom zvnějšku, ale také v našem nitru*“ a že „*tímto narušením je hřích*“ (LS 66). Později pak dodává ještě čtvrtý vztah: „*Zanedbávání závazku pěstovat a udržovat správný vztah k bližnímu, o něhož jsem povinen pečovat a kterého mám chránit, ničí můj vnitřní vztah k sobě samému, k druhým, k Bohu i k Zemi*“ (LS 70; srov. 237 a 240).

Tyto **čtyři základní vztahy**, které jsou ničeny zanedbáváním povolání člověka, a **nauka o sedmi hlavních hříších** (pýcha, nestřídmost, závist, lakomství, hněvivost, smilstvo, lenivost) nám mohou pomoci nejen zjistit, kde jsme se odvrátili od svého Stvořitele a jeho stvoření, ale také vnímat tyto oblasti odvratu jako velmi hluboce pozeňnané **prostory uzdravení a návratu**.

Následující odstavce se věnují jednotlivým hlavním hříchům z úhlu pohledu stvoření. Ke každému z těchto **ekologických hříchů** je v duchu našeho dřívějšího semináře [Tři barvy komunity](#) přiřazena odpovídající **ekologická ctnost** (zdravá motivace, síla či energie, vždy ilustrovaná jedním *biblickým citátem*), která nám může pomoci obnovit vztahy a žít ve „*vznešeném společenství, které nás vede k posvátné, láskyplné a pokorné úctě*“ (LS 89). A do třetice je k těmto ekologickým hříchům a ctnostem přiřazeno vždy jedno konkrétní pozvání ke **kontemplativnímu postoji**, kterému se můžeme učit při každodenních tichých chvílích tohoto týdne a skrze toto „*vznešené společenství*“ (kontemplaci) pak vnímat, jak se jeho ovoce projevuje v našem každodenním životě.

Následující podněty si vezměte jako vstupní inspirace pro vaše denní tiché chvíle tohoto týdne (a klidně v nich pokračujte i v týdnu příštím, jestliže se vám tento sešitek dostal do ruky až později). Opět je dobré se na denní ticho chvíli připravit např. v předvečer četbou těchto podnětů (včetně uvedeného biblického citát) a pak při vlastní tiché chvíli již vstoupit do tišší, spočívavější fáze vnitřní modlitby.

PRVNÍ DEN

PÝCHA aneb Zneužití moci

Pýcha způsobuje, že se stavíme na místo Boha a dovolujeme si neomezeně pošlapávat jeho stvoření a zneužíváme nám darovanou moc určenou ke službě. „*Scestný antropocentrismus způsobuje zcestný životní styl... Staví-li člověk do středu sám sebe, dává nakonec absolutní prioritu svým podružným zájmům*“ (LS 122).

AUTORITA aneb Velikost skrze službu: Mk 10,35-40

„*Nejlepší způsob, jak postavit člověka na jeho pravé místo a zastavit jeho chtivost po absolutní nadvládě nad zemí, je návrat k uznání osoby Otce, Stvořitele a jediného vládce světa...*“ (LS 75). Pak člověk může v sobě nechat obnovit svou vlastní vnitřní autoritu v povolání „*obdělávat a chránit*“ (srov. Gn 2,15) a uzdravit pokřivené, pyšné a nad ostatní stvoření se nadřazující chápání příkazu „*podmaňte si zemi a panujte*“ (srov. Gn 1,28). Touhu po autoritě můžeme nejzdravěji a nejplněji realizovat skrze službu.

SDÍLEJTE AUTORITU aneb Zmocňující vedení

V tiché chvíli si představte oblasti, v kterých máte na druhé nějaký dobrý vliv, na který jste možná pyšní. Představte si, že do této oblasti zvete někoho dalšího a o zodpovědnost za její ovlivnění se s ním dělíte. Tomuto člověku pak i nadále věnujte svoji láskyplnou pozornost v modlitbě a žehnejte mu, aby on sám vyrostl v člověka, který má na druhé v této oblasti dobrý vliv. Ztište se skrze (postupně zjednodušovanou) větu „*Kdo chce být velký, buď služebníkem...*“

DRUHÝ DEN

NESTRÍDMOST aneb Pokřivená touha po štěstí

Nestrídmost, která bývá definována jako přílišné jezení a pití a nezřízené používání čehokoli, které nám jako droga nahrazuje naši nenaplněnou touhu po štěstí, můžeme v globálním měřítku vidět v naší epidemii plýtvání. Každý rok je ve světě zmařena či vyhozena asi třetina potravin. Papež František nám připomíná, že „*kdykoli jsou potraviny vyhazovány, je to, jako by byly ukradeny ze stolu chudým*“ (LS 50).

POTĚŠENÍ aneb Co nám prospívá: 1 Kor 10,23-33

Nestřídmost nejhrouběji léčíme tím, že hledáme a využíváme zdravé cesty k naplnění naší potřeby být přijati a potěšeni. Papež František nás zve, „*abychom se od spotřeby obrátili k obětavosti, od nenasytosti ke štědrosti, od plýtvání ke schopnosti sdílet, k postoji askeze, která ,znamená, že se učíme dávat, a nikoli si jen odříkat. Je to způsob, jak projevovat lásku a jak postupně přecházet od toho, co chci já, k tomu, co potřebuje Boží svět. Je to osvobození od strachu, nenasytosti a závislosti‘. My křesťané jsme navíc povoláni ,přijímat svět jako svátost společenství, jako způsob, jak se o něj dělit s Bohem a s bližním v globálním měřítku‘“ (LS 9).*

VYTVOŘTE PROSTOR aneb Účinné podpůrné struktury

V tiché chvíli dnes zkoumejte způsoby, jak můžete jíst prostěji, například rostlinnou potravu z místních zdrojů. Jak můžete omezit odpad ve své domácnosti či společenství. Jak se např. obejdete bez nápojů v lahvích či plechovkách, či bez jakýchkoli jednorázových plastů. Nebo jak se obejdete bez zbytečného nakupování či používání auta. Jaký prostor pro růst radosti z těchto změn budete potřebovat? Vnímejte vnitřním zrakem, jak tyto postoje prospívají druhým a Zemi. Ztište se pak s větou „*Vše dovoleno – ne vše prospívá...*“ A hledejte v oné zatím třeba jen vnitřně prožívané svobodě své vlastní potěšení.

TŘETÍ DEN

ZÁVIST aneb Naše nemocná identita

Hřích závisti nám namlouvá, že naše důstojnost a identita závisí na tom, co vlastníme, a že si můžeme koupit štěstí na úkor druhých lidí, především chudých této Země, a také na úkor omezených zdrojů sestry matky Země. „*Pokud se člověk prohlašuje za nezávislého na realitě a ustanovuje se absolutním vládcem, rozpadá se samotný základ jeho existence, protože ,místo toho, aby plnil svůj úkol Božího spolupracovníka na díle stvoření, staví se člověk na místo Boha a vyvolává tím nakonec vzpouru přírody‘“ (LS 117).*

JEDINEČNOST aneb Každý je zapotřebí: 1 Kor 12,14-27

Vděčné zakoušení naší jedinečnosti spočívá v uznání, že svět je láskyplný Boží dar a že jsme uvnitř něj a ve vztahu vzájemné závislosti se všemi tvory a všemi lidmi povoláni k tomu, abychom objevili své jedinečné dary a používali je k prospěchu všech. Papež František poté, co vyjmenuje některé příklady tvůrčího přístupu ke stvoření, říká: „*Tato díla neřeší globální problémy, ale potvrzují, že lidská bytost je ještě schopna pozitivního působení. Byla stvořena k lásce, a tak lidská bytost i uprostřed svých omezení dává prostor projevům velkodušnosti, solidarity a péče“ (LS 58).*

OBJEVTE SVÉ DARY aneb Na darech založená služba

Revidujte svou dosavadní představu o tom, co vás činí jedinečnými! Při dnešní tiché chvíli se kontemplativním pohledem lásky a vděčnosti zadívejte na ty své dary, schopnosti a dovednosti, které nejčastěji používáte, a vnímejte za nimi Dárce. Poté udělejte stejně s dary lidí kolem vás. Nakonec za všechny tyto dary poděkujte a vstupte do tišší modlitby s větou: „*Jsem jedinečnou... částí...*“

ČTVRTÝ DEN

LAKOMSTVÍ aneb Nemocná touha po zajištění

Lakomství nás chytá do pasti následování „*logiky ,použij a vyhod’*“, která vyrábí množství odpadu jenom kvůli nezřízené touze konzumovat více, než kolik je skutečně třeba“ (LS 123). Lakomství nás zbavuje schopnosti přijmout odpovědnost za svou vlastní spotřebu a pochopit omezení Země.

ZAJIŠTĚNÍ aneb Rozmnožování skrze dávání: Mk 6,32-44

Encyklika *Laudato si’* nám připomíná, že tím, čím si člověk zajišťuje lepší prostředí, ve kterém bude žít on i jeho potomci je dobročinná láska, jedna z forem štědrosti: „*Láska ke společnosti a nasazení pro společné dobro jsou výsadní formou nezištné lásky, která ovlivňuje nejen vztahy mezi jednotlivci, ale také makro-vztahy, společenské, hospodářské i politické*“ (LS 231).

DÁVEJTE aneb Na potřeby zaměřené svědectví

V tiché chvíli zaměřte svoji láskyplnou pozornost na období či události, kdy jste se nějakým způsobem zapojili do dobročinného jednání pro společné dobro. Zkuste vnitřním zrakem vystopovat, kam tato zasetá zrníčka dobra postupně prorostla a kde vydala své ovoce. Nakonec vnímejte, jaké ovoce vám tento pohled zanechává v srdci a ztište se větou „*Vzal... děkoval... lámal... dával...*“

PÁTÝ DEN

HNĚVIVOST aneb Zraňující zášť

Hněvivost se snaží zničit toho, na koho se hněvá, místo aby dala prostor obraně a růstu spravedlnosti jako takové. Může být snadné soudit druhé, kteří nesdílejí náš velmi úzce zaměřený zájem (o Zemi či o cokoli dalšího). I papež František se zmiňuje o nutnosti překonat averze mezi náboženstvími, vědeckými specializacemi a ekologickými hnutími, o kterých také platí, že „*mezi nimiž nechybí ideologické boje*“ (LS 201; srov. také LS 136). Vždyť „*nedovedeme-li v samotné realitě uznat důležitost chudého člověka, lidského embrya, osoby s postižením, ... stěží budeme schopni naslouchat volání samotné přírody*“ (LS 117).

SPRAVEDLNOST aneb Horlivost pro Boží věc: Jan 2,13-17

Cestou k uzdravení této zraňující zášti a našťvanosti, která pak člověka samotného začne šírat zevnitř, není rezignace na snahu o spravedlnost, ale její transformace ve zdravou, dialogem a respektem k druhým nesenou horlivost. Celá encyklika *Laudato si'* je jedním velkým voláním po spravedlnosti. Papež nám ovšem klade na srdce, že „jednota je nadřazena konfliktu“ (LS 198) a v celé V. kapitole nás vybízí, abychom společně „kráčeli po cestě dialogu, k němuž je potřebná trpělivost, askeze a velkorysost“ (LS 201).

ZAČNĚTE ROZHOVOR aneb Tvůrčí setkávání

V dnešní tiché chvíli si všiměj myšlenek a pocitů, které ve vás vznikají, když druzí odmítají vaše snahy o prosazení spravedlnosti, anebo když se zdá, že nechápou váš pohled na věc. Představte si, že s těmito lidmi vedete obtížný rozhovor, který se týká vaší starosti o Zemi či o cokoli, co vám leží na srdci. Soustřed'te se při tom ne tolik na to, co jim chcete říct vy, ale zkuste trpělivě a s respektem naslouchat tomu, co chtějí říct oni vám. Do hlubší modlitby pak vstupte s větou „*Zde jsem... naslouchám...*“

ŠESTÝ DEN

SMILSTVO aneb Instrumentalizace vztahů

Smilstvo znamená, že svoji tělesnost či tělesnost druhých chápeme a prožíváme jako pouhý nástroj uspokojení svých potřeb, a ne jako výraz vzájemné lásky. Papež František cituje svého předchůdce a říká: „*Také člověk má přirozenost, kterou musí respektovat a se kterou nemůže libovolně manipulovat*“ a dodává: „*V tomto smyslu je třeba uznat, že naše tělo nás staví do přímého vztahu k životnímu prostředí a k ostatním živým bytostem... přesvědčení, že máme úplně v moci své vlastní tělo, se někdy nenápadně transformuje v přesvědčení, že máme takovou nadvládu i nad stvořením*“ (LS 155). Využívání přírody je tak v posledku důsledkem instrumentalizace vztahů způsobené tím, že nezakoušíme intimní zakotvení v Bohu a všude možně hledáme jeho náhražky.

INTIMITA aneb Celostný vztah s Kristem: Lk 7,36-39

Ve vztahu s Kristem, který zahrnuje naší celou bytost, se všemi jejími pocity, vášněmi a potřebami, žitém v kontextu vztahů s druhými a živým i neživým stvořením, se dovršuje naše touha po intimitě: „*V lůně vesmíru můžeme nalézat nesčetné neustálé vztahy, které se tajemně proplétají... To nás vybízí... k tomu, abychom objevovali klíč k našemu vlastnímu uskutečnění. Lidská osoba totiž roste, dozrává a posvěcuje se tím víc, čím víc vstupuje do vztahu, když vychází ze sebe samé, aby žila ve společenství s Bohem, s druhými a se všemi tvory*“ (LS 240)

MODLETE SE TĚLEM aneb Celostné uctívání

Zkuste dnešní tichou chvíli strávit venku v přírodě (nebo si aspoň při ní představte „krajinu svého srdce“). Když trávíte čas modlitbou venku, učíte se nejen cenit si stvoření jako Božího daru, který je sám o sobě posvátný, ale také zakoušet onu celostnost vztahu s Bohem, po které volá vaše touha po intimitě. Nechte při tom na sebe působit vánek, chlad, vůně, barvy... Jste součástí tohoto stvoření a vnímáte spolu se sv. Janem od Kříže, že *„Bůh je všemi věcmi“* (LS 235) a že váš obdiv ke stvoření i bolest skrze něj prožívaná mohou, ba dokonce *„musí být uschovány v Bohu“* (srov. LS 235). Nechte se prostoupit větou Jana od Kříže z téhož odstavce encykliky: *„Těmito horami... Těmito údolími... je pro mě můj Milovaný...“*

SEDMÝ DEN

LENIVOST aneb Rezignovaná vyčerpanost

Čelíme riziku, že se necháme pohltnout starostmi každodenního života, takže budeme příliš unavení a nebudeme se snažit jednat solidárně. Lenivost znamená rezignované poddání se vnitřní vyčerpanosti. Papež František varuje před *„globalizací lhostejnosti“* (LS 52) a konkrétně říká: *„Postoje, které i mezi věřícími kladou překážky na cestách k těmto řešením, sahají od popírání problému až k lhostejnosti, pohodlné rezignaci anebo slepé důvěře v řešení technická“* (LS 14).

OBNOVA SIL aneb Nalezení odpočinku přijetím jha: Mt 11,28-30

Papež František nás povzbuzuje, abychom své životy žili jako odpověď na *„nářek Země a nářek chudých“* (LS 49). Máme čelit letargii, která nás může svádět k nečinnosti, a připomínat si, že *„povolání střežit Boží dílo je podstatnou součástí ctnostného života“* (LS 217). Ovšem dodává: *„Když tyto společenské aktivity vyjadřují lásku, která se rozdává, mohou se stát hlubokými duchovními zkušenostmi“* (LS 232). Cestou k tomu je, když *„věřící nekontempluje svět zvenčí, ale zevnitř, přičemž uznává pouta, jimiž nás Otec sjednotil se všemi bytostmi“* (LS 220) a prožívání neděle jako dne odpočinku, který je zároveň *„dnem uzdravení vztahů lidské bytosti s Bohem, se sebou, s druhými a se světem“* (LS 237).

ODPOČINTE SI aneb Kontemplativní spiritualita

Při dnešní tiché chvíli nechte svůj dlouhý milující pohled spočívat na realitě nějaké vaší aktivity, která vás nezdravě vyčerpává, případně na důsledcích této vyčerpanosti, jako je lhostejnost, rezignace, nechuť k čemukoli... Uprostřed toho všeho naslouchejte slovům toho, který i vám říká: *„Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte, a já vás občerstvím...“* A odpočiňte si u něj.

Praktické podněty pro 3. týden postní

Podle svých možností můžete samozřejmě použít jen některé z nich, nebo se nechat vést nějakým jiným způsobem, který bude vyhovovat právě vám.

1. STUDIUM podnětů z tohoto sešitu a encykliky *Laudato si'*:

- a. Poslechem katecheze (kontemplace.farnostcheb.cz) se seznámte s tématem (ať už sami, nebo společně při setkání vaší skupinky – viz níže).
- b. Ve světle podnětů z katecheze a tohoto sešitku si můžete v postoji kontemplativního naslouchání pročíst 3. kapitolu *Laudato si'* (LS 101 – 136).

2. SPOČINUTÍ v kontemplaci při denních tichých chvílích:

- a. Pokračujte v pravidelném **praktikování svých denních tichých chvil**, pro které jste již pravděpodobně našli nejvhodnější čas, místo a postoj (pokud ne, zapracujte na tom a využijte karanténu k hlubokému ponoru).
- b. Svůj „dlouhý, milující pohled na skutečnost“ při těchto tichých chvílích během týdne nechte spočívat na „skutečnosti“ „kořene hříchu“ ve vašem vlastním životě, k čemuž můžete využít podněty z textů věnovaných reflexím sedmi ekologických hříchů a ctností (viz výše **Čítanka pro 3. týden postní**).
- c. Cílem této „**kontemplativní četby**“ **zranění hříchu ve vlastním životě** opět není pouhá rozumová reflexe či „zpytování svědomí“ vedoucí přímo k „předsevzetí“, ale **kontemplativní společenství s Ježíšem**, přátelské setkání „s tím, od kterého víme, že nás miluje“. I tentokrát vám při denní tiché chvíli, při přechodu od vnitřní rozmluvy s Ježíšem při četbě podnětů k rozjímání do tichého přebývání s Ním, může opět pomoci **použití krátké fráze** – např. dle tipů v Čítance pro 3. týden postní (sami si navržené fráze přizpůsobujte).

3. SDÍLENÍ ve skupině, se kterou se přes týden scházíte:¹⁸

- a. Při společném (virtuálním) setkání se můžete opět s druhými sdílet o to, co vás minulý týden při kontemplativní četbě 2. kapitoly *Laudato si'* **oslovalo, zasáhlo, povzbudilo či zneklidnilo**... Zůstávejte při rozhovoru na osobní rovině.
- b. Můžete se znovu sdílet o vaší **osobní praxi denních tichých chvil**, opět s prvotním zaměřením spíše na proces či zkušenost, než na obsah či reflexi.
- c. Pokud máte více času, je možné k tomuto osobnímu sdílení po domluvě se všemi přidat i **čas pro spíše studijní diskuzi** nad minulý týden přečtenou 2. kapitolou *Laudato si'*, třeba i s přesahem k otázkám hlubšího porozumění předestřeným biblickým textům.

---

¹⁸ Kvůli vyhlášené karanténě (viz www.koronavirus.farnostcheb.cz) není možné scházení se v malých skupinách (ani na faře, ani po bytech), ale je možné se pokusit propojit se virtuálně.

4. týden postní: Kontemplace uvnitř sítě vztahů

Po **popisu** reality (I. kap.) a po **posouzení** kořene krize (III. kap.) ve světle **naslouchání** Božímu slovu (II. kap.) nám nyní papež František ve IV. kapitole *Laudato si'* předestírá svoji systematickou **vizi vzájemné vnitřní provázanosti** všech aktérů Božího stvoření, aby z ní poté mohl v následujících dvou kapitolách odvodit konkrétní podněty k praktickému jednání.

Jestliže je tématem **vnitřní propojenosti světa** (tj. tématem Země či lidstva jako sítě, společenství či komunity vzájemně souvisejících, propojených a na sobě závislých vztahů) proniknuta celá encyklika (a to ve všech kapitolách¹⁹ a tolika způsoby²⁰), její IV. kapitola, do jejíž kontemplativní četby se pustíme tento týden, toto téma reflektuje v celé jeho šíři. Proto právem nese název „Integrovaná ekologie“.²¹

Termín „kontemplace“ papež v této kapitole používá jen jedenkrát, když mluví o „*přednostní volbě pro chudé*“ a vzápětí nás v témže článku vyzývá, „*abychom ve světle nejhlubšího přesvědčení víry dokázali kontemplovat²² nesmírnou důstojnost chudých*“ (LS 158).

Je-li však tato kapitola systematickým završením dosavadních úvah (tématem „kontemplace“ silně proniknutých) a východiskem pro závěrečnou VI. kapitolu (která se spiritualitou a kontemplací zabývá jako svým vlastním tématem), můžeme **hlavní téma IV. kapitoly** (vzájemná propojenost všeho) považovat za **klíčové i pro papežovo pojetí kontemplace**. Navíc, jak jsme viděli, toto téma je silně přítomné i ve všech ostatních kapitolách.

V dalších částech tohoto úvodu do 4. postního týdne vás tedy nejprve jako obvykle pozvu k **prohlídce témat IV. kapitoly** (abych vás případně navnadil k jejímu samostatnému studiu), poté se (s odskoky do kapitol ostatních) podíváme, **co to znamená pro naši cestu kontemplace**, aby nakonec mohly být připojeny některé **inspirace pro denní tiché chvíle** tohoto týdne a **praktické podněty pro celý týden** jako takový.

¹⁹ Celkem minimálně ve 27 odstavcích rozprostřených po všech kapitolách včetně úvodu (srov. Úvod čl. 16, / I. kap. čl. 24, 56, / II. kap. čl. 66, 86, 89, 91, 92, / III. kap. čl. 111, 117, 120, 128, / IV. kap. čl. 137, 138, 139, 141, 148, 149, 151, / V. kap. čl. 164, 201, / VI. kap. čl. 202, 213, 220, 239, 240).

²⁰ Tuto stále se vracející myšlenku papež v encyklice vyjadřuje především výrazy jako *propojení* (9x LS 5, 89, 91, 117, 120, 141, 164, 213, 240), *souvislost* s celkem (7x LS 16, 56, 66, 111, 137, 138, 141), univerzální *společenství* (6x LS 89, 92, 148, 149, 220, 239), *sít'* vztahů (5x LS 128, 138, 201, 148, 219), *součást* celku (4x LS 24, 139, 148, 151), *sounáležitost* (4x LS 148, 149, 151, 202), *vzájemná závislost* (3x LS 86, 138, 164).

²¹ Jestliže se věty typu „*Všechno je (vzájemně) propojeno*“ / „*Všechno spolu vzájemně (úzce) souvisí*“ apod. v encyklice objevují osmkrát (a to ve všech kapitolách kromě první), ve IV. kapitole je najdeme třikrát, hned v prvních třech odstavcích (LS 137 – 139); srov. II. kap. čl. 91, III. kap. čl. 117 a 120, IV. kap. čl. 137, 138 a 139, V. kap. čl. 164, VI. kap. čl. 240.

²² Podle španělského textu encykliky; v českém překladu je zde použit obrat „rozjímat o nesmírné důstojnosti chudých“.

Integrální ekologie

Hned v prvním článku IV. kapitoly papež shrnuje její vlastní téma takto:

*„Poněvadž všechno spolu vnitřně souvisí a nynější problémy vyžadují pohled, který zohledňuje všechny aspekty světové krize, navrhuji nyní považovat o určitých prvcích **integrální ekologie**, která jasně zahrnuje lidské i sociální dimenze“ (LS 137).*

A hned v dalším článku tuto klíčovou myšlenku rozvíjí:

*„Není zbytečné i zde zdůraznit fakt, že **všechno vzájemně souvisí**... Jako spolu souvisejí různé složky planety..., tak také biologické druhy tvoří určitou síť, s jejímž poznáváním a zkoumáním nebudeme nikdy hotovi. Velkou část své genetické informace sdílíme s různými živými bytostmi. Proto se zlomkovitost a izolovanost poznání může stát jistou formou ignorance, nezařadí-li se do širšího pojetí reality“ (LS 138).*

Podrobněji se pak věnuje pěti základním rozměrům této „integrální“ (tj. celostné, vše zahrnující, komplexní) ekologie (v souvislosti s prvními třemi rozměry ekologie se někdy mluví o *environmentálním, ekonomickém a sociálním* „sloupu“ rozvojových plánů):

1. **Environmentální ekologie** (srov. LS 139 – 140): Termín „*životní prostředí*“ vyjadřuje „*zvláštní vztah mezi přírodou a společností, která ji obývá*“; příroda „*není něco odděleného, pouhý rámeček našeho života*“, ale „*jsme do ni zahrnuti, jsme její součástí, prostupuje námi*“; z toho plynoucí směry řešení, které „*vyžadují integrální koncepci potírání chudoby, navrácení důstojnosti vyloučeným lidem a zároveň péči o přírodu*“ (LS 139).
2. **Ekonomická ekologie** (srov. LS 141): Zde papež volá po „*vzájemné interakci*“ ekonomie a ekologie, „*aby se dosáhlo všezahrnující a sjednocující vize*“, protože: „*Ochrana životního prostředí musí tvořit nedílnou součást procesu rozvoje a nemůže být chápána odděleně*“ (LS 141).
3. **Sociální ekologie** (srov. LS 142): Zde papež opět začíná naším známým heslem: „*Je-li všechno ve vzájemném vztahu*“, a pokračuje: „*pak také kvalita zdraví společenských institucí působí na životní prostředí a kvalitu života... V tomto smyslu je sociální ekologie nezbytně institucionální a dosahuje postupně různých dimenzí, od primární sociální skupiny, rodiny, přes místní a národní společenství až k mezinárodnímu životu*“ (LS 142).
4. **Kulturní ekologie** (srov. LS 143 – 146): Tento rozměr papež shrnuje následující větou: „*Je třeba zahrnout dějiny, kulturu a architekturu určitého místa a uchovat jeho původní identitu. Ekologie proto vyžaduje také péči o kulturní bohatství lidstva v jeho nejširším smyslu*“ (LS 143) a vyzývá, aby do „*nově se rodící procesy*“ byly zahrnuty do procesů, „*které pocházejí ze samotné místní kultury*“ (LS 144).

5. **Lidská ekologie** (srov. LS 147 – 155): Nejvíce prostoru pak papež věnuje tomuto poslednímu rozměru „integrální ekologie“, který mezinadpis nazývá „*ekologie všedního života*“ a v textu je také charakterizován jako „*lidská ekologie*“ či „*ekologie člověka*“ (srov. LS 148, 155, 156). Jde zde o jakýsi náš „mikrosvět“: „*Prostředí, ve kterém žijeme, ovlivňuje náš pohled na život, naše citění i jednání. Ve svém **pokoji**, ve svém domě, na svém **pracovišti** a ve své **čtvrti** využíváme životní prostředí, abychom vyjádřili svoji identitu. Snažíme se přizpůsobit prostředí, a je-li neuspořádané, chaotické nebo vizuálně či akusticky znečištěné, pak přemíra podnětů omezuje naše snahy o **rozvoj sjednocující a šťastné identity***“ (LS 147).

Ekologie a kontemplace chudých

Na tento **klasický důraz na souvislost mezi naším nitrem** („sjednocující šťastnou identitou“) **a prostředím, ve kterém žijeme**, pak papež v dalších odstavcích navazuje jakousi novou „červenou nit“ a začíná mluvit o **ekologii chudých**, kteří navzdory veškerým omezením „*navazují vřelé a blízké lidské vztahy, vytvářejí společenství*“ a jsou tak „*součástí sítě společenství a sounáležitosti*“. To vše pak korunuje větou: „*Tak může jakékoli místo přestat být peklem a stát se prostorem důstojného života*“ (LS 148).

„*Extrémní nouze*“ podle papeže na jedné straně „*usnadňuje zrod nelidského jednání*“ a vyvolává „*pocit vykořenění*“ vedoucí k „*protispolečenskému jednání a násilí*“, na straně druhé však také platí, že „*láska je silnější*“ a že „*mnozí lidé v těchto podmínkách jsou schopni navazovat vztahy sounáležitosti a vzájemnosti, které přetvářejí přelidnění ve zkušenost společenství, boří zdi vlastního ‚já‘ a překonávají bariéry sobectví,*“ což si papež dovolí nazvat „*zkušeností spásy uprostřed komunity*“, která „*často probouzí tvořivost*“ (LS 149).

K tématu zkušenosti spásy uprostřed chudoby se pak papež vrací i na závěr dvou posledních témat IV. kapitoly. Jde o již výše citovanou výzvu „*kontemplovat nesmírnou důstojnost chudých*“ navazující na text o „*přednostní volbě pro chudé*“ (LS 158), zcela na závěr pak, po drsném článku o „*katastrofických předpovědích*“, které „*už dnes nelze nahlížet s pohrdáním a ironií*“, protože „*nynější neudržitelný životní styl může vyústit pouze do katastrof*“ (LS 161), a po varování před extrémním individualismem, nadměrnou spotřebou a „*neschopností otevřít horizont vlastních starostí a pomyslet na ty, kteří zůstávají z rozvoje vyloučení*“, pak papež celou IV. kapitolu korunuje takto:

*Neztrácejme se v představách o chudých zítřka,
stačí, když budeme myslet na ty dnešní,
kterým na této zemi zbývá pár let života a nemohou již déle čekat.*

papež František, *Laudato si'*, čl. 162

Kontemplace jako propojení s veškerenstvem v tajemství Trojice

Tato „červená nit“ kontemplace chudých (ve smyslu jak subjektu, tak objektu) vyjádřená obraty jako „sjednocující a šťastná identita“, „láska je silnější“, „místo přestávající být peklem a stávající se místem důstojného života“, „zkušenost společenství, které boří zdi vlastního ‚já‘ a překonává bariéry vlastního sobectví“, „zkušenost spásy uprostřed komunity“ chudých a uprostřed chudoby a navzdory chudobě, a pozvání ke „kontemplaci nesmírné důstojnosti chudých“, se zde nyní přirozeně propojuje s oním centrálním důrazem IV. kapitoly shrnutým ve sloganu „*všechno spolu vnitřně souvisí*“ (LS 137, srov. LS 138 a 139, ale také LS 91, 117, 120, 164):

Příroda podle papeže totiž není něco „*od nás odděleného*“ a nelze být považována „*za pouhý rámeček našeho života,*“ ale „*jsme do ní zahrnuti, jsme její součástí, prostupuje námi*“ (LS 139). Podobně i na rovině vztahů mezi lidmi „*druzí... přestávají být cizí a lze je vnímat jako součást onoho ‚my‘, které společně tvoříme*“ (LS 151).

Toto celou encyklikou se prolínající téma je pak v její závěrečné kapitole, ke které se dostaneme později, zakotveno v teologii trojičního společenství:

„*Taková (ekologická) konverze ... Působí též láskyplné vědomí toho, že nejsme izolováni od ostatních tvorů, ale s ostatními bytostmi vesmíru tvoříme úžasné univerzální společenství. Věřící nekontempluje svět zvenčí, ale zevnitř, přičemž uznává pouta, jimiž nás Otec sjednotil se všemi bytostmi*“ (LS 220). „*Víra v jediného Boha, jenž je trojičním společenstvím, vede křesťany k vědomí, že veškerá skutečnost v sobě nese specifický trojiční otisk*“ (LS 239).

Božské osoby, to jsou trvající vztahy, a svět, stvořený podle božského vzoru, je pletivem vztahů. Stvoření směřují k Bohu a zároveň je každé živé bytosti vlastní tíhnout k jiné věci, takže v lůně vesmíru můžeme nalézat nespočetné neustálé vztahy, které se tajemně proplétají... Všechno je propojené, a to nás zve k tomu, abychom rozvíjeli spiritualitu globální solidarity, která pramení z trojičního tajemství.

papež František, Laudato si', čl. 240

A modlitební „koruna“ úplně na závěr:

Pane, Bože Trojjediný, úžasné společenství nekonečné lásky, nauč nás Tě kontemplet v kráse veškerenstva, kde všechno mluví o tobě. Probud' naši chválu a naši vděčnost za každou bytost, kterou jsi stvořil. Daruj nám milost, abychom se cítili vnitřně spojeni se vším, co existuje.

Modlitba křesťanů a celého stvoření, Laudato si', str. 156

Čítanka z *Laudato si'* pro 4. týden postní

Praktické podněty k denním tichým chvílím v tomto týdnu viz níže 2 (a – c).

1. DEN (LS 158 a 162): *Za nynějšího stavu světové společnosti, kde je tolik nerovnosti a kde je stále více lidí odsouváno na její okraj a zbavováno základních lidských práv, princip obecného dobra logicky a nevyhnutelně okamžitě vzbuzuje výzvu k solidaritě a k přednostní volbě pro chudé. Tato volba... vyžaduje především, abychom ve světle nejhlubšího přesvědčení víry dokázali kontemplovat nesmírnou důstojnost chudých... Neztrácejme se v představách o chudých zítřka, stačí, když budeme myslet na ty dnešní, kterým na této zemi zbývá pár let života a nemohou již déle čekat.*

2. DEN (LS 86): *Katechismus učí (KKC 340): „Vzájemná závislost tvorů je Boží záměr. Slunce a měsíc, cedr i malý květ, orel i vrabec: pohled na jejich nespočetné rozmanitosti a nerovnosti nám říká, že žádný tvor si sám nestačí, že tvorové existují jen ve vzájemné závislosti, aby se navzájem doplňovali a sloužili jeden druhému.“*

3. DEN (LS 91 a 117): *Všechno je propojeno. Proto je žádoucí, aby se péče o životní prostředí pojila s upřímnou láskou k lidským bytostem a s neustálým nasazením pro řešení problémů ve společnosti... Nedovedeme-li v samotné realitě uznat důležitost chudého člověka, lidského embrya a postižené osoby (abychom zmínili jen některé příklady), stěží budeme schopni naslouchat volání samotné přírody. Všechno je propojeno.*

4. DEN (LS 139): *Mluvíme-li o „životním prostředí“, máme na mysli také jeden zvláštní vztah, totiž ten mezi přírodou a společností, která ji obývá. To nám brání považovat přírodu za něco od nás odděleného nebo za pouhý rámeček našeho života. Jsme do ní zahrnuti, jsme její součástí, prostupuje námi.*

5. DEN (LS 149 a 151): *Rád bych nicméně zdůraznil, že láska je silnější. Mnozí lidé v těchto podmínkách jsou schopni navazovat vztahy sounáležitosti a vzájemnosti, které přetvářejí přelidnění ve zkušenost společenství, boří zdi vlastního „já“ a překonávají bariéry sobectví. Právě tato zkušenost spásy uprostřed komunity často probouzí tvořivost... Druzí tak přestávají být cizí a lze je vnímat jako součást onoho „my“, které společně tvoříme.*

6. DEN (LS 220): *Taková (ekologická) konverze... působí též láskyplné vědomí toho, že nejsme izolováni od ostatních tvorů, ale s ostatními bytostmi vesmíru tvoříme úžasně univerzální společenství. Věřící nekontempluje svět zvenčí, ale zevnitř, přičemž uznává pouta, jimiž nás Otec sjednotil se všemi bytostmi.*

7. DEN (LS 239 a 240): *Víra v jediného Boha, jenž je trojičním společenstvím, vede křesťany k vědomí, že veškerá skutečnost v sobě nese specifický trojiční otisk... Božské osoby, to jsou trvající vztahy, a svět, stvořený podle božského vzoru, je pletivem vztahů. Stvoření směřují k Bohu a zároveň je každé živé bytosti vlastní tíhnout k jiné věci, takže v lůně vesmíru můžeme nalézat nespočetné neustálé vztahy, které se tajemně proplétají... Všechno je propojené, a to nás zve k tomu, abychom rozvíjeli spiritualitu globální solidarity, která pramení z trojičního tajemství.*

Praktické podněty pro 4. týden postní

Podle svých možností můžete jako vždy použít jen některé z nich, nebo se nechat vést nějakým jiným způsobem, který bude vyhovovat právě vám.

1. STUDIUM podnětů z tohoto sešitu a encykliky *Laudato si'*:

- a. Poslechem katecheze (kontemplace.farnostcheb.cz) se seznámte s tématem (ať už sami, nebo společně při setkání v rodině nebo online – viz níže).
- b. Ve světle podnětů z katecheze a tohoto sešitku si můžete v postoji kontemplativního naslouchání pročíst 4. kapitolu *Laudato si'* (LS 136 – 162).

2. SPOČINUTÍ v kontemplaci při denních tichých chvílích:

- a. Pokračujte v pravidelném **praktikování svých denních tichých chvil**, a to tím spíše v této době, kdy je třeba mít pevné kotvy i ve vnitřním životě.
- b. Váš „dlouhý, milující pohled na skutečnost“ při tichých chvílích během tohoto týdne nechte i uprostřed vši nejistoty spočinout na „důstojnosti chudých“, nechte jej „vpít“ do sítě vztahů, kterých jste ve vašem osobním životě, životě rodiny, farnosti, obce, či širšího společenství církve a lidstva součástí a kontemplujte svět „zevnitř“ (může vám v tom pomoci **Čítanka pro 4. týden postní**, která nabízí klíčové citáty z *Laudato si'* k tématu).
- c. Cílem tohoto „**kontemplativního propojení**“ s **požehnanými i zraněnými vztahy v našem světě** není pouhá reflexe textu (ten si tradičně promyslete při přípravě na denní tichou chvíli např. v předvečer), ale **kontemplativní společenství s Ježíšem**, s tím, který se pro nás stal součástí sítě vztahů **uvnitř tohoto stvoření**. I tentokrát vám při denní tiché chvíli, při přechodu od vnitřní rozmluvy s Ježíšem při četbě podnětů k rozjímání do tichého přebývání s Ním, může pomoci **použití krátké fráze** – tu si tento týden zkuste nalézt sami a celý týden **zůstaňte u jedné**.

3. SDÍLENÍ ve skupině, se kterou se přes týden scházíte či jste online:

- a. Při společném (virtuálním) setkání se můžete opět s druhými sdílet o to, co vás minulý týden při kontemplativní četbě 3. kapitoly *Laudato si'* **oslovilo, zasáhlo, povzbudilo či zneklidnilo**... Zůstávejte na osobní rovině.
- b. Můžete se sdílet o vaší **osobní praxi denních tichých chvil**, opět s prvotním zaměřením spíše na proces či zkušenost, než na obsah či reflexi.
- c. Pokud máte více času, je možné k tomuto osobnímu sdílení po domluvě se všemi přidat i **čas pro spíše studijní diskuzi** nad minulý týden přečtenou 3. kapitolou *Laudato si'*, třeba i s přesahem k otázkám hlubšího porozumění komplexním souvislostem často tak odlišných světů, ve kterých každý z nás žije, spolu s porozuměním propojenosti našeho vnitřního a vnějšího světa.

5. neděle postní: Kontemplativní dialogické jednání

Pátou kapitolou *Laudato si'* se papež František pouští do systematického shrnutí tématu, které se už v předchozích kapitolách formou neustále se o slovo hlásících výhonků neodbytně dralo na povrch: **z kontemplace vyrůstající akce** (viz v úvodu k 1. postnímu týdnu zmiňovaná celková dynamika encykliky ve světle klasického „trojkroku“ vidět – posoudit – jednat).

Aby nás o tomto základním pohybu nenechal na pochybách, hned v úvodním článku V. kapitoly (nazvané „Jak se zorientovat a jednat“) papež František píše:

*Snažil jsem se **prozkoumat aktuální situaci** lidstva a zjistit, kde jsou trhliny planety, kterou obýváme, a jaké jsou nejhlubší příčiny zhoršování životního prostředí. Ačkoli nám už toto **kontemplování skutečnosti samotné**²³ naznačuje směr potřebné změny a napovídá nám, jak činně reagovat, přece se nyní pokusím **nastítnit cesty dialogu**, jež nám pomohou dostat se ze sebedestruktivní spirály, do níž se propadáme.*

papež František, *Laudato si'*, čl. 163

Z tohoto úvodního důrazu a pak především z celé páté kapitoly můžeme vyčíst, že nejen že podněty k praktickému jednání v páté a šesté kapitole *Laudato si'* pro papeže Františka přirozeně vyrůstají z předchozí Božímu slovu naslouchající kontemplativní četby reality, ale zároveň že **každé praktické jednání, které má přinést své trvající ovoce, je jednáním „dialogickým“, naslouchajícím, ve svém jádru trvale kontemplativním**. Nelze tedy o to v kontemplaci zjistit, co mám dělat, a pak to už jen hlava nehlava realizovat. Samotné praktické **jednání** (viz 5. týden semináře) zůstává hluboce kontemplativním, protože aktérům nezakrývá oči před novým **vnímáním** reality (1. týden), nezavírá uši a srdce před obnoveným **slyšením** Božího slova (2. týden), nebrání sestoupení rozumu do srdce, do centra jejich bytosti, aby byli schopni celostného **rozlišování** (3. týden), a nebrání jim v nové zkušenosti **propojenosti** s celým stvořením (4. týden), do které je toto rozlišování ponořeno a v které nachází dialogický prostor ke svému dozrání. Lze tedy říci, nejen že platí, že **akce vyrůstá z kontemplace**, ale také, že jsme zváni prožívat **trvalou kontemplaci uprostřed akce**.

Zatímco v následujícím souhrnu V. kapitoly *Laudato si'* si nastíníme oblasti, které v rámci encykliky leží papeži nejvíce na srdci, v připojených „Podnětech k tichým chvílím“ pak budou nabídnuty podněty pro zácvik do praktického kontemplativního jednání uprostřed našeho všednodenního života.

²³ Tento překlad („kontemplování skutečnosti samotné“) navazuje na originální španělské znění. V českém oficiálním překladu je zde použit obrat „tento pohled na skutečnost samu“.

Dialogické jednání: Ochutnávka V. kapitoly *Laudato si'*

Snad nejzásadnější větu papež František uvádí zcela na závěr páté kapitoly:

Závažnost ekologické krize od nás všech vyžaduje, abychom mysleli na společné dobro a kráčeli po cestě dialogu, k němuž je potřebná trpělivost, askeze a velkorysost; mějme vždy na paměti, že „realita je důležitější než idea“ (EG 231).

papež František, *Laudato si'*, čl. 201

Papež František před tím v páté kapitole *Laudato si'* rozvíjí pět oblastí, kde je třeba rozvinout či v nich prohloubit dialog vedoucí ke konkrétnímu jednání (pro komplexnost těchto témat zde uvedu jen některé ilustrativní citáty):

- **Dialog v mezinárodní politice:** „*Význam vzájemně propojeného světa... (spočívá) především v tom, že se navrhovaná řešení mohou předkládat v globální perspektivě, a ne pouze z perspektivy ochrany zájmů některých zemí. Vzájemná závislost nás zavazuje k tomu, abychom uvažovali o jediném světě, o společném projektu*“ (LS 164).
- **Dialog v národní a lokální politice:** „*Krátkozrakost při uplatňování moci brání tomu, aby se součástí veřejné agendy vlád stala prozíravá politika ochrany životního prostředí. Zapomíná se tak, že „čas je nadřazen prostoru“ (EG 222) že jsme vždy plodnější, když se snažíme spouštět procesy než ovládat prostory moci*“ (LS 178).
- **Dialog v rozhodovacích procesech:** „*... je třeba transparentních politických procesů, které jsou otevřeny dialogu*“ (LS 182). „*V otázkách týkajících se životního prostředí existují diskuse, v nichž je těžké dospět ke konsenzu... Církev... zve k čestné a transparentní debatě, aby partikulární potřeby nebo ideologie neškodily společnému dobru*“ (LS 188).
- **Politika a ekonomika v dialogu:** „*...potřebujeme, aby politika a ekonomika společně a s rozhodností začaly sloužit životu, a to zejména lidskému*“ (LS 189). „*Jde o to, aby se otevřela cesta různým příležitostem, které nepředstavují zastavení lidské kreativity a lidského snu o pokroku, ale spíše usměrňují tuto energii novým způsobem*“ (LS 191). „*I zde platí princip, že „jednota je nadřazena konfliktu“ (EG 228)*“ (LS 198).
- **Náboženství a vědy v dialogu:** „*Většina obyvatel planety se prohlašuje za věřící, a to by mělo náboženská vyznání vést k tomu, aby vstupovala do vzájemného dialogu zaměřeného na péči o přírodu, na obranu chudých, na budování sítě vzájemné úcty a bratrství. Nezbytný je také dialog mezi samotnými vědami... Stejně tak nezbytný je otevřený a uctivý dialog mezi ekologickými hnutími, mezi nimiž nechybí ideologické boje*“ (LS 201).

Podněty k tichým chvílím a praktická cvičení pro 5. týden postní

Do všech tichých chvil tohoto týdne vstupujte ve světle příběhu o vzkříšení Lazara (Jan 11,1-45). Pro usnadnění četby je k dispozici jako *Příloha 2*.

Pro přechod k tiché kontemplaci vám může každý den pomoci věta „*Lazare*“ (nádech) „*pojd' ven!*“ (výdech), přičemž místo Lazara si můžete dosadit své vlastní jméno. V rozjímavé přípravě na toto kontemplativní ztišení se můžete, jak je naznačeno níže, postupně ve světle doporučených veršů z příběhu o Lazarovi zabývat **pěti předpoklady praktického kontemplativního jednání**, které pak během dne můžete „nacvičovat“ (+ dva dny jako rezerva).

Stejně tak při přípravě na tichou chvíli, případně při systematickém studiu, se můžete nechat inspirovat **čtyřmi papežovými principy** zmíněnými níže, které papež prvně prezentoval v exhortaci *Evangelii gaudium*, čl. 222 – 237 a které také cituje na souvisejících místech encykliky *Laudato si'* (viz níže).

Pokud by tě takovéto množství podnětů nevedlo ke kontemplaci, ale spíše od ní odvádělo, rezignuj na jejich studium a nechej se v tichých chvílích nést jen oním „*Lazare – pojd' ven!*“, přičemž pod „Lazarem“ můžeš vnímat své hlubší, pravé „já“, svoji identitu skrytou v Bohu, a vyjadřovat tak svoji touhu, aby ve tvém životě byla žita svobodně a otevřeně vůči všem.

Celý týden může být předznačen citátem, kterým jsme tyto úvahy začínali a kterým začíná V. kapitola *Laudato si'*: „*Kontemplování skutečnosti samotné naznačuje směr potřebné změny a napovídá, jak činně reagovat*“ (LS 163).

1. DEN (I. kap. LS; Jan 11,1-3.17-18.33-36.38): Kontemplativní **VNÍMÁNÍ** skutečnosti, událostí a dějů, uprostřed kterých žiji, a osob, které každodenně potkávám (srov. princip „*realita je nadřazena ideji*“ LS 110 a 201; viz EG 231 – 233; mezi oběma se musí odvíjet soustavný dialog; princip vtělení Slova)

- **V tiché chvíli** jako v **1. týdnu** praktikuj „dlouhý milující pohled na realitu“ a ke spočívající kontemplaci přejdi opakováním věty „*Lazare – pojd' ven!*“
- **Během dne** se pak pokus vnímat tímto pohledem své okolí, lidi, které budeš potkávat, události, které budeš prožívat... Občas se zastav, nadechni se, zakotvi se v přítomnosti, nehodnoť, jen laskavě vnímej...

2. DEN (II. kap. LS; Jan 11,4-7.14-15.39-40.41b-44): Kontemplativní **NASLOUCHÁNÍ** Božímu slovu a zakoušení Ježíšova jednání v Písmu, v hloubce srdce, v druhých lidech a ve znameních doby

- **V tiché chvíli** jako ve **2. týdnu** naslouchej Božímu slovu, např. Ježíšovým slovům k učedníkům a k Martě a Marii z příběhu o Lazarovi, a vnímej, jak proměňují jejich vnímání reality a jejich jednání “ a ke spočívající kontemplaci přejdi opakováním věty „*Lazare – pojd' ven!*“

- **Během dne** si některá z těchto slov připomínej a konfrontuj s tím, co vnímáš z reality svého života v tomto konkrétním dni...

3. DEN (III. kap. LS; Jan 11,8-13.21-27.37): Kontemplativní **ROZLIŠOVÁNÍ** jakožto bytostné (rozum, emoce, vůle) rozpoznávání a zakoušení smyslu skutečnosti, ve které žijeme, ve světle Božího slova, kterému nasloucháme a které zakoušíme (srov. princip „jednota je nadřazena konfliktu“ LG 198; viz EG 226 – 230; řešení konfliktu je často na vyšší rovině s uchováním cenných možností protikladných polarit; smířená různost prvotně v našem nitru)

- **V tiché chvíli** se jako ve **3. týdnu** pokus jít ke kořeni událostí ve svém životě a jako inspiraci pro to vnímej ty části příběhu o Lazarovi, kde učedníci vstupují do hlubšího porozumění situaci ve světle Ježíšova slova “ a ke spočívající kontemplaci přejdi opakováním věty „*Lazare – pojd’ ven!*“
- **Během dne** se pak zaměř na některé rozpory či protiklady, na které narazíš, a zkus pro ně najít syntézu na vyšší rovině...

4. DEN (IV. kap. LS; Jan 11,19.28-32): Kontemplativní **PROPOJENÍ** s celým stvořením a s lidmi kolem nás, síťování, dialogický trpělivý a velkorysý rozhovor mezi více úhly pohledu (srov. princip „celek je nadřazen části“ LG 141; viz EG 234 – 237; celek je víc, než součet jeho částí; jednat lokálně, myslet globálně)

- **V tiché chvíli** se jako ve **4. týdnu** zaměř na souvislosti, souvztažnosti a sítě, ve kterých žiješ, a ptej se, které jsou pro tebe požehnáním a které tě svazují“ a ke spočívající kontemplaci přejdi opakováním věty „*Lazare – pojd’ ven!*“
- **Během dne** se průběžně pokus opakovaně navazovat dialog s každým prostředím, ve kterém se budeš pohybovat, a skrze něj se vědoměji stávej součástí tohoto prostředí...

5. DEN (V. kap. LS; Jan 11,16.20.41a.45): Kontemplativní **JEDNÁNÍ** ochotné odvážně a vytrvale dělat drobné krůčky lásky, i když budu nejisté a nedokonalé (srov. princip „čas je nadřazen prostoru“ LG 178; viz EG 222 – 225; je třeba starat se víc o to, abychom spouštěli procesy, než abychom ovládali prostory moci; pracovat dlouhodobě a trpělivě, bez posedlosti okamžitými výsledky; zasévat a dopřát čas pro růst)

- **V tiché chvíli** se dnes podívej na své jednání, zda je otevřené všem dříve nastíněným rovinám a jak se s nimi prolíná ve vzájemné odkázanosti“ a ke spočívající kontemplaci přejdi opakováním věty „*Lazare – pojd’ ven!*“
- **Během dne** celkově zpomal své jednání a uč se, i když ti to bude připadat třeba umělé a násilné, v něm dávat prostor všem předchozím momentům kontemplativního jednání...

6. DEN – rezerva / **7. DEN** – rezerva

Praktické podněty pro 5. týden postní

Podle svých možností můžete jako vždy použít jen některé z nich, nebo se nechat vést nějakým jiným způsobem, který bude vyhovovat právě vám.

1. STUDIUM podnětů z tohoto sešitu a encykliky *Laudato si'*:

- a. Poslechem katecheze (kontemplace.farnostcheb.cz) se seznámte s tématem (ať už sami, nebo společně při setkání v rodině nebo online – viz níže).
- b. Ve světle podnětů z katecheze a tohoto sešitku si můžete v postoji kontemplativního naslouchání pročíst 5. kapitolu *Laudato si'* (LS 163 – 201).

2. SPOČINUTÍ v kontemplaci při denních tichých chvílích:

- a. Pokračujte v pravidelném **praktikování svých denních tichých chvil**, a to tím spíše v této době, kdy je třeba mít pevné kotvy i ve vnitřním životě.
- b. Při tichých chvílích během tohoto týdne se vrátíte k tématům z předchozích týdnů (pomohou vám v tom **Podněty k denním tichým chvílím** dále).
- c. Cílem tohoto **kontemplativního propojení s požehnanými i zraněnými vztahy v našem světě** není pouhá reflexe textu (ten si tradičně promyslete při přípravě na denní tichou chvíli např. v předvečer), ale **kontemplativní společenství s Ježíšem**, s tím, který nás **vyvádí z našich zapáchajících hrobů i požehnaných míst do svobody služby**. I tentokrát vám při denní tiché chvíli, při přechodu od vnitřní rozmluvy s Ježíšem při četbě podnětů k rozjímání do tichého přebývání s Ním, může pomoci **použití krátké fráze**.

3. SDÍLENÍ ve skupině, se kterou se přes týden scházíte či jste online:

- a. Při společném (virtuálním) setkání se můžete opět s druhými sdílet o to, co vás minulý týden při kontemplativní četbě 4. kapitoly *Laudato si'* **oslovilo, zasáhlo, povzbudilo či zneklidnilo...** Zůstávejte na osobní rovině.
- b. Můžete se sdílet o vaší **osobní praxi denních tichých chvil**, opět s prvotním zaměřením spíše na proces či zkušenost, než na obsah či reflexi.
- c. Pokud máte více času, je možné k tomuto osobnímu sdílení po domluvě se všemi přidat i **čas pro spíše studijní diskuzi** nad minulý týden přečtenou 4. kapitolou *Laudato si'*, třeba i s přesahem k otázkám konkrétních výzev k intenzivnější a plodnější propojenosti a síťování, které vyrůstá ze společenství s Bohem při kontemplaci a v životě.

PŘÍLOHA 1: MOMENTY KONTEMPLATIVNÍHO JEDNÁNÍ

1. VNÍMÁNÍ	Co se děje?	VIDĚNÍ	„Koukej na cestu!“
2. NASLOUCHÁNÍ	Co říká Ježíš?	SLYŠENÍ	„Poslouchej mě!“
3. ROZLIŠOVÁNÍ	Co to znamená?	PŘEMÝŠLENÍ	„Přemýšlej trochu!“
4. PROPOJENÍ	Co na to druzí?	ROZHOVOR	„Mluv se mnou!“
5. JEDNÁNÍ	Co mám dělat?	AKCE	„Dělej něco!“

PŘÍLOHA 2: EVANGELIUM PODLE JANA 11. KAPITOLA

VNÍMÁNÍ

¹Byl jeden nemocný, Lazar z Betánie, vesnice, kde bydlela Marie a její sestra Marta. ²To byla ta Marie, která pomazala Pána olejem a utřela mu nohy svými vlasy. Ten nemocný byl její bratr Lazar. ³Sestry tedy poslaly k Ježíšovi se vzkazem: »Pane, ten, kterého miluješ, je nemocen.«

NASLOUCHÁNÍ

⁴Když to Ježíš uslyšel, řekl: »To není nemoc k smrti, ale k slávě Boží, aby jí byl oslaven Boží Syn.« ⁵Ježíš měl rád Martu a její sestru i Lazara. ⁶Když tedy uslyšel, že je nemocen, zůstal ještě dva dni v místě, kde byl. ⁷Potom teprve řekl svým učedníkům: »Pojďme znovu do Judska!«

ROZLIŠOVÁNÍ

⁸Učedníci mu odpověděli: »Mistře, nedávno tě chtěli židé ukamenovat - a zas tam jdeš?« ⁹Ježíš na to řekl: »Nemá den dvanáct hodin? Kdo chodí ve dne, neklopýtne, protože vidí světlo tohoto světa. ¹⁰Kdo však chodí v noci, klopýtne, protože v něm není světlo.« ¹¹Po těch slovech ještě dodal: »Náš přítel Lazar spí, ale jdu tam, abych ho probudil.« ¹²Učedníci mu řekli: »Pane, jestliže spí, uzdraví se.« ¹³Ježíš však mluvil o jeho smrti, ale oni mysleli, že mluví o skutečném usnutí.

NASLOUCHÁNÍ

¹⁴Ježíš jim tedy řekl otevřeně: »Lazar umřel. ¹⁵A jsem rád, že jsem tam nebyl, kvůli vám, abyste uvěřili. Ale pojďme k němu!«

JEDNÁNÍ

¹⁶Tomáš - řečený Blíženec - vyzval ostatní učedníky: »Pojďme i my, ať zemřeme s ním!«

VNÍMÁNÍ

¹⁷Když Ježíš přišel, shledal, že Lazar je už čtyři dny v hrobě. ¹⁸Betánie byla blízko Jeruzaléma, jen asi patnáct honů od něho.

PROPOJENÍ

¹⁹K Martě a Marii přišlo mnoho židů, aby je potěšili *v žalu* nad bratrem.

JEDNÁNÍ

²⁰Když Marta uslyšela, že Ježíš přichází, chvátala mu naproti. Marie zůstala v domě.

ROZLIŠOVÁNÍ

²¹Marta řekla Ježíšovi: »Pane, kdybys tu byl, můj bratr by byl neumřel. ²²Ale vím i teď, že ať bys žádal Boha o cokoli, Bůh ti to dá.« ²³Ježíš jí řekl: »Tvůj bratr vstane.« ²⁴Marta mu odpověděla: »Vím, že vstane při vzkříšení v poslední den.« ²⁵Ježíš jí řekl: »Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i když umřel, bude žít ²⁶a žádný, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky. Věříš tomu?« ²⁷Odpověděla mu: »Ano, Pane, věřím, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží, který má přijít na svět.«

PROPOJENÍ

²⁸Po těch slovech odešla, zavolala svou sestru Marii stranou a řekla jí: »Mistr je tu a volá tě.« ²⁹Jak to *Marie* uslyšela, rychle vstala a šla k němu. ³⁰Ježíš totiž dosud nedošel do vesnice, ale byl ještě na tom místě, kam mu Marta přišla naproti. ³¹Když uviděli židé, kteří byli u Marie v domě a těšili ji, že rychle vstala a vyšla, šli za ní; mysleli si, že jde k hrobu, aby se tam vyplakala. ³²Jakmile Marie došla tam, kde byl Ježíš, a uviděla ho, klesla mu k nohám a řekla mu: »Pane, kdybys tu byl, můj bratr by byl neumřel.«

VNÍMÁNÍ

³³Když Ježíš viděl, jak pláče ona a jak pláčou i židé, kteří přišli zároveň s ní, v duchu byl hluboce dojat, zachvěl se a ³⁴zeptal se: »Kam jste ho položili?« Odpověděli mu: »Pane, pojd' se podívat!« ³⁵Ježíš zaplakal, ³⁶Židé říkali: »Hle, jak ho miloval!«

ROZLIŠOVÁNÍ

³⁷Ale někteří z nich řekli: »Copak nemohl ten, který otevřel oči slepému, také dokázat, aby on neumřel?«

VNÍMÁNÍ

³⁸Ježíš byl znovu hluboce dojat a přišel ke hrobu. Byla to jeskyně a na ní ležel kámen.

NASLOUCHÁNÍ

³⁹Ježíš řekl: »Odstraňte ten kámen!« Sestra zemřelého Marta mu namítla: »Pane, už zapáchá, vždyť je tam čtvrtý den.« ⁴⁰Ježíš jí odpověděl: »Řekl jsem ti přece, že budeš-li věřit, uvidíš slávu Boží.«

JEDNÁNÍ

⁴¹Odstranili tedy kámen.

NASLOUCHÁNÍ

Ježíš obrátil oči vzhůru a řekl: »Otče, děkuji ti, že jsi mě vyslyšel. ⁴²Já jsem ovšem věděl, že mě vždycky vyslyšíš. Ale řekl jsem to kvůli zástupu, který stojí kolem mě, aby uvěřili, že ty jsi mě poslal.« ⁴³Po těch slovech zavolal mocným hlasem: »Lazare, pojd' ven!« ⁴⁴Mrtvý vyšel, ovázan na nohou i na rukou pruhy *plátna* a s tváří omotanou šátkem. Ježíš jim nařídil: »Rozvažte ho a nechte odejít!«

JEDNÁNÍ

⁴⁵Mnoho z těch židů, kteří přišli k Marii a uviděli, co *Ježíš* vykonal, v něj uvěřilo.

